

# Riigi Teataja

Ilmub tartoidust mõõda.

**Toimetuse ja talituse:** Loompea lo-  
sis (pahemas tiivas, alumisel  
korral). Kontor on avatud kella  
1/9—1/2. Sealsamas lehe telli-  
miste vastuvõtmine. Rõnetraat:  
toimetuse 445, kontor 232.

**Tellimise hind:** 100 numbrit —  
1000 mk., 50 numbrit — 500 mk.,  
25 numbrit — 250 mk., ük-  
sumber 10 mk.  
Tellimisi võetakse vastu mitte  
vähem kui 25 numbri peale.

**Kuulutuste ja teadaannete hind:**  
Kõhtu- ja kuulutused, juuruse peale  
vaatamata 100 marka; kaotatud  
isikutunnistuste kuulutused 50  
marka; muud kuulutused iga m/m-  
rida 8 marka.

Nr. 16.

Reedel, 26. veebruaril 1926 a.

Nr. 16.

## I.

Sisu: Nr. 16. Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise seadus.

Nr. 17. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seadus.

## II.

Põllumajapidamise keskmesed tulunormid 1926 majuaasta kohta.

Määrus seotariif nr. 17 muutmise kohta.

Määrus maapidajate tuluteatelehtede andmise tähtaja kohta.

Õigus seotariif nr. 15 muutmise kohta.

## III.

Teadaanne mündatuste kohta Riigikogu juhatusel koosolekus.

## I.

Nr. 16. Riigikogu poolt 11. veebruaril  
1926 a. vastuvõetud

Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korralda-  
mise seadus.

§ 1. Käesoleva seaduse alusel kuuluvad kor-  
raldamisele väljaspool linnade ja alevite admi-  
nistratiivpiire ning maakonnavalitsuste ettepane-  
kul siseministri poolt finnitatud alevikute ehi-  
tuspiirkonde asuvad kogukonna-, asutuste- ja era-  
maad, millele ajutatud: a) renditalud; b) rendi-  
lepingu põhjal kasutatavad iseseisvad väikema-  
apidamised; c) väikemajapidamised, mis maaoma-  
niku nõusolekul ajutatud enne 1920. a. ja mida  
ei kasutata töölepingu alusel.

Märkus 1. Käesoleva seaduse alla ei  
kuulu need kogukonna pärast olevad maa-  
alad väljaspool linnade administratiivpiire,  
mis Vabariigi Valitsus aasta jookul, arva-  
tes käesoleva seaduse jõusseastumisest, vas-  
tava linna omavalitsuse ettepanekul määrab  
maatagavaraks linna administratiivpiiri

laiendamiseks, juurituskohtade ja aialinna  
ajutamiseks või muude heakorra ülesannete  
täitmiseks.

Märkus 2. Peale käesolevas para-  
grahvis nimetatud maa- ja majapidamiste  
kuuluvad korraldamisele Saare maakonnas  
ka omanduse õiguse alusel kasutatavad väi-  
kemaapidamised, kui nad asuvad maakorral-  
duse seadusega korraldatavate maade piiri-  
des ja kui ükikü maapidamise juurus ei  
ulatu üle 5 ha. Nende väikemaapidamiste  
korraldamine juunib ühel ajal maakorraldus-  
piirkonna lapi- ja ühismaade fruntimisega.

§ 2. Paragrahv esimeses nimetatud maade  
korraldamist käesoleva seaduse alusel võib nõuda:

- maaomanif;
- kogukonna- või asutustemaade kasutaja;
- eramaade kasutaja, kui ta kasutuses olev  
põllu-, õue- ja aialinna kogujuurus ei ulatu  
üle 5 ha: 1) kui tal korraldatava maa peal  
on oma elukoone või 2) kui tema või ta  
eelläijad, kellelt ta maa kasutamise õiguse



kas omandanud või pärinud, on üles harnud undismaana vähemalt poole kasutada-olewast põllumaast;

- d) punkt c. ettenähtud maakasutaja, kui ta wastu oma tahtmist lahkuma oli sunnitud kasutada olnud maakohtalt kasutamise lepingu lõppemisel 1925. a. kewadel, olgugi et ta oli täitnud kohustused maaomaniku wastu.

§ 3. Seda korralduse nõudmise õigust ei ole eramaadel asuwal maakasutajal, kui:

- a) tal endal on või riif või maaomanik talle kindlustab muijal maad, mis oma põllumajandusliku väärtuse ja otstarbe poolest üldiselt wastab tema käes praegu kasutada olewale maakohtale või kui tema käes kasutada olewa maakoha eraldamine rifub peakoha maa-ala ühtlalt jedawõrd, et selle edaspidine kasutamine põllumajanduslikult tuntawalt raskeneb ja kui sealjuures peakoh, millest eraldamine jünib, on vähem kui 20 ha; on peakoh alla 20 ha, on maakasutajal õigus nõuda peakohast eluasemeks hoonealuse ja õuema eraldamist, kuid mitte üle  $\frac{1}{2}$  ha;
- b) kui maakasutaja kohu otjuse alusel on kaotanud kasutamiseõiguse lepingutingimuste täitmatajätmise pärast;
- c) kui maakasutaja kohu poolt jüüdi mõistetud ja karistatud: 1) kas kõigi õiguste või 2) kõigi iseäralikkude õiguste kaotamisega, kui nende karistuste kandmine ei ole lõppenud enne 1920 a. 1. jaanuari; 3) marguses R. Tr. S. §§ 169., 170., 170<sup>a</sup>. ja 180. põhjal, kui nende süütegude eest karistuse kandmine ei ole lõppenud enne 1926. a. 1. jaanuari.

Märkus. Käesolewa paragrahwi punkt a. nimetatud uue maa kättejaamiseni on kasutajal õigus jennist maakohta edasi kasutada käesolewa seaduse § 31. kindlustatud alustel, kusjuures § 2. p. 4. ettenähtud kasutaja astub nendesje õigustesse järgmise majandusaasta algusest, kus uue maa jaamise kindlustus antud.

§ 4. Käesolewa seaduse põhjal ettemõetud korralduse tõttu maata ja eluasemeta jäänud isikutele võib anda põllutööministeerium eluasemeks maad riiklikust maatagawarast väljaspool maa-seaduse § 20. ettenähtud korda. Lähemad määrused sarnase maa-andmise kohta annab põllutööministri ettepanekul Wabariigi Walitsus.

§ 5. Põllutööministeerium võib anda eramaade omanikkudele wiimaste joomil käesolewa seaduse alusel eraldatud maade asemel § 4. korras riigi maad või muid toodustusi riigi tagawaramaade tarwitamise juhtes.

§ 6. Käesolewa seaduse teostamiseks asutatakse kohalikud korralduskommissionid, kes koosne-

wad põllutööministeeriumi esitajast esimehena ja kahest liikmest, kellest üks usaldusmehena maaomanikkude, teine usaldusmehena maakasutajate poolt walitakse wastawalt selle kogukonna maaomanikkude ja maakasutajate keskest, selle maad korraldamisele tulewad. Mõja otjustamisel, kus maaomaniku kogukond või asutus, esineb usaldusmehena kui komisjoni liige maaomanikkude usaldusmehe asemel wastawa kogukonna või asutuse esitaja kogukonna walituse või asutuse woli-tusel.

§ 7. Kohalikud korralduskommissionid astuwad kokku 6 kuu jooksul arwates käesolewa seaduse jõusseastumise päewast välja arwatud käesolewa seaduse § 1. märkuse ettenähtud juhtumised, kus korralduskommission kokku astub wiimata pärast lapi- ja iihismaade korralduspiirkonna kawa kinnitamisest.

§ 8. Kuu aja jooksul pärast käesolewa seaduse jõusseastumist kutuwad wallawalitused awalikkude kuulutustega kõiki isikuid, kel käesolewa seaduse põhjal õigus oma wahefordi lahendada, registreeruma kolme kuu jooksul wallawalituses usaldusmeeste walimiseks.

Õhe poole registreerimisel registreeritakse ka ta wastaspool, millest wiimasele kirjilikult teatatakse.

§ 9. Kuu aja jooksul pärast registreerimise tähtaja lõppu kutsub wallawanem § 8. korras registreeritud isikud koosolekule usaldusmeeste walimiseks maaomanikud eraldi ja maakasutajad eraldi. On maaomanikke või maakasutajaid koosolekule tulnud alla poole registreeritute arwust, on koosolek otjusewõimetu ja wallawanem kutsub awaliku kuulutuse wäljapanemisega ja kutsetejaatmisega uue koosoleku kokku waremalt 7 päewa ja hiljemalt 14 päewa pärast. See koosolek on otjusewõimne kokkutulnute arwu peale waatamata. Koosoleku otjused tehakse liht häälteenamusega.

Koosolekut juhatab wallawanem, protokolleerib wallasekretäär sellekohasesje protokolliraamatusse, kuhu ta jisse kannab ka kohaliku korralduskommissioni edaspidised protokollid. Wallawanem ja sekretäär, kui nad ei ole asjaosalised, ei wõta osa hääletamisest.

§ 10. Maaomanikud kui ka maakasutajad walivad § 9. korras walitud usaldusmehele (§ 6) asemiku, kes wõtab liikmena osa komisjoni tödest usaldusmehe puudumisel.

§ 11. Ei toimu usaldusmehe või ta asemiku walimised, määrab walimatajäänud usaldusmehe või ta asemiku wallanõukogu. Maaomanikkude usaldusmeheks määratakse maaomanik, maakasutajate usaldusmeheks maakasutaja.

Kogukonna või asutuse esitaja komisjoni koosolekult puudumisel asendab teda § 6. ettenähtud korras walitud või määratud usaldusmees.

§ 12. Kohaliku korralduskommissioni istungid kutsub kokku komisjoni esimees tarbe järgi, kuid iga esitatud palwe waadatakse läbi ja otjuse-



tatakse hiljemalt 6 kuu jooksul arvates esitamise päevast. Komisjoni istungitest teatab komisjoni esimees allkirja vastu liikmetele, nende asemikele ja asjaosalistele. Komisjoni asjaajaks on wallasekretäär.

Komisjoni istungid on avalikud.

Märkus. Ei tule komisjon kaheksa kuu peale koku, saadab komisjoni esimees selleks istungiks määratud materiaali maakorralduse komisjoni otustamiseks.

§ 13. Kohalik korralduskomisjon on kohustatud ära kuulama asjaosaliste ja nende poolt kutsutud tunnistajate ja ekspertide seletusi ja tarbekorral asjaolude selgitamiseks ka koha peale ilmuma.

§ 14. Kõik kohaliku korralduskomisjoni otsused pannakse välja avaliku kuulutusena wallavalitsuses ja nende peale võib maakorralduse komisjoni edasi kaevata ühe kuu jooksul arvates kuulutuse väljapanemise päevast.

§ 15. Maakorralduse komisjon vaatab läbi avalikul istungil kõik temale otustamiseks saadetud asjad ühes juurdekuuluva materiaali ja fisjetulnud kaebustega, kuulab ära ilmunud asjaosaliste ja tunnistajate seletused ja tarbekorral asjatundjate arvamised ning teeb otsuse, mille peale võib kaevata ühe kuu jooksul maakorralduse peakomisjonile.

Märkus. Maakorralduse komisjoni istungist teatab allkirja vastu maakorralduse komisjoni alaline liige komisjoni liikmetele, asjaosalistele ja tunnistajatele.

§ 16. Maakorralduse komisjonile fisjetulnud materiaali vaadatakse läbi ja otustatakse komisjoni poolt hiljemalt ühe aasta jooksul arvates fisjetuleku päevast.

§ 17. Zistud, kes käesoleva seaduse alusel maade korraldamist soovitavad ja kel seda õigus nõuda (§ 2), annavad sellekohase palve kohaliku korralduskomisjoni esimehele ühe aasta jooksul arvates käesoleva seaduse jõusseastumise päevast.

§ 18. Leiab kohalik korralduskomisjon palve põhjendatud, teeb ta pooltele ettepaneku koku leppida koha eraldamise ja selle edaspidise kasutamise üle.

Saamutavad maaomanik ja maakasutaja koku leppe, mis korralduskomisjoni poolt protokolleeritakse, siis jünneb koha eraldamine ja edaspidine kasutamine kokkuleppe alusel. Ei lepi koku maaomanik ja maakasutaja koha eraldamise üle, otsustab eraldamise kohalik korralduskomisjon.

On koha kasutamise üle kokkulepe endisest ajast, siis jääb see maakasutaja nõudel maksvaks.

§ 19. Käesoleva seaduse alla kuuluvate maade korraldamine või eraldamine jünneb maakorralduse seaduses ettenähtud korras.

Maa korraldamise kui ka maa eraldamise kulud, mis maakorralduse seaduses ette nähtud, kannab korraldamise või eraldamise nõudja. On käesoleva seaduse § 1. p. p. b ja c ja märkus 2. ettenähtud maade korraldamisega seotud ka peafoha korraldamine, kannavad mõlemad pooled kulud vastavalt nende koha juures tehtud tööle.

§ 20. Korraldamisele määratud maad eraldatakse jennise kasutamise suurusel, kuid rendikohad mitte üle 50 ha, võimalikult ühes tarvilikkude majapidamise hoonetega ning käesoleva seaduse § 1. p. p. b ja c ettenähtud maad mitte üle 5 ha põllu-, õue- ja aiamaaga.

Need ülemmäärad ei ole maksivad käesoleva seaduse § 1. p. p. b. ja c. ettenähtud päranduse alusel kasutatavate maade kohta.

Wäikemaapidamistele Saare maakonnas, mille omanikud või kasutajad (§ 1. p. p. b, c ja märkus 2) „Maaseaduse“ põhjal ei ole maad saanud, või kellel mujal ei ole üle 5 ha kõlbuliku maad omanduseks või põliseks tarvitamiseks, planeeritakse maad juurde omaniku või kasutaja soovil küllakonna- või läheduses olevatest era-, kogukonna-, asutuste- või riigimaadest maakorralduse seaduses ettenähtud korras järgmisel määral: kui korralduspiirkonna talude suurus 25–50 ha — kuni 5 ha, seal hulgas vähemast 2 ha kõlbuliku heinamaad, kui aga talude suurus üle 50 ha — kuni 8 ha, seal hulgas vähemalt 3 ha kõlbuliku heinamaad.

§ 21. Käesoleva seaduse alusel korraldatud koht läheb selle kasutaja soovil talle omanduseks väljaostu teel, kui selle koha edaspidise kasutamise viisi kohta poolte vahel teistiti ei ole koku lepitud (§ 18).

Ei ole eraldatud koha pidajal päriajaid esimeesega teises sugulus- või hõimulasastmes, võib rendimaade korralduskomisjon maaomaniku nõudel kohta väljaostu ajemel ka rendi alusel kasutamisele määrata kuni pidaja surmani või kohalt lahkimiseni.

Koha rendiks arvatakse 4% koha käesoleva seaduse § 22. alusel määratud hinnast, kuna teised renditingimused määrab rendimaade korralduskomisjon vastavalt riigimaade kohta maksivatele renditingimustele.

Samadel alustel jäetakse jennistele kasutajatele rendile väljaspool linnade administratiiv piire asjuvad kogukonna päralt olevad maa-alad, mis Wabariigi Valitsus kolme kuu jooksul arvates käesoleva seaduse jõusseastumisest, vastava linna omavalitsuse ettepanekul määrab maatagavaraks linna administratiivpiiri laiendamiseks, suvituskohade ja aialinnade ajutamiseks või muude hea korra ülesannete täitmiseks.

§ 22. Kui maaomanik ja eraldatava maa koha kasutaja omavahel koku ei lepi maa koha hoonete ja päranduste hinna kohta, määrab selle korralduskomisjon riigimaade põlise tarvitamise seaduses



(„Riigi Teataja“ nr. 109/110 — 1925.) vastava väärtusega maa kohta ettenähtud alustel ja juurtes, maha arvates sealjuures jeda väärtust, mis koha kasutaja või ta eelfäija viimase 20 aasta jooksul maa ülesharimise, maaparanduse või mõnel muul teel ta käes kasutada olnud maa esialgsele väärtusele juurde lijanud ja mis praegugi koha väärtust endisega võrreldes tõstab, kui maakasutaja jarnaste tööde eest ei ole taju saanud olgu rahas, materiaalsides, rendivaba oleku näol, rendifergenduse või mõnel muul teel.

Ostuhinda tasutakse kas forraga või osade kaupa poolaasta-maksudena.

§ 23. Ei ole vabadifukoha omanik kogukond ega asutus, siis tasub korralduskommisjoni poolt määratud ostuhinna omanikule riik kolme aasta jooksul, feejuures  $\frac{1}{3}$  esimese aasta vältusel. Võlgjäänud ostusumma pealt maksab riik maaomanikule seadusliku protsendi. Vabadif maksab ostuhinnana riigile  $\frac{1}{2}$  viimase poolt maaomanikule makstud ostuhinnast. Nimetatud summa pealt maksab vabadif riigile seadusliku intressi ühes kustutusprotsendiga 1% aastas. Vabadikul on õigus ka kiiremas korras tasuda oma ostuvõlga või maksta jeda forraga sellekohaste Vabariigi Valitsuse poolt väljaantavate määruste alusel.

§ 24. Maakoha hind ja selle tasumiseks määratud poolaastamaksud ühes võla pealt võetavate protsentidega kantakse kroonides vastavalt võõrandamise või rendilepingusje.

§ 25. Kõhaostmisel võlgjäänud summa kindlustatakse finnistusraamatus esimese obligatsiooniga. Kogukonna- ja asutustemaadest eraldatud maade võlg tasutakse ühejuurustes osades hiljemalt 36 aasta jooksul poolaasta-maksudena. Võlgnikul on õigus tasuda terwelt või osalt võlga enne kindlaksmääratud tähtaega. Võlguleva osa pealt maksab võlgnik 5% intresse ja kustutusprotsendi vastavalt kustutuseja vältusele.

§ 26. Käesoleva seaduse § 1. p. p. b ja c ning märkus 2. ettenähtud finniswarade müümisel vahastatakse need kõigist peakoha peale ingrossseeritud võlgadest. Leiab võlausaldaja, et peakohale ülejäänud maa ta võlga ei kindlusta, on tal õigus kuue kuu jooksul arvates teadaande ilmutisest „Riigi Teatajas“ nõuda võla tasumist vastavalt eraldatud finnisvara hinnale, mida maakasutaja kohustatud maksma peakoha omanikule. Peakoha omanikul on õigus võla tasuks anda eraldatud koha ostjalt saadud (§ 25) jelle koha obligatsioon.

§ 27. Eraldatud maakoha võõrandamise korral kolmandatele isikutele, välja arvatud sugulus esimeses ja teises või hõimlus esimeses astmes, on peakoha omanikul, kelle maast koht eraldati, ostueesõigus kahe kuu kestel.

§ 28. Kui käesoleva seaduse § 22. korras eraldatava maakoha, hoonete ja päralduste hinna ning teiste ühel kui teisel poolel fanda tulevate festivate kohustuste kohta, kas kofku on lepitud,

või need korralduskommisjoni poolt kindlaks on määratud, valmistab korralduskommisjoni rendile vastavalt eraldatava maakoha, hoonete ja päralduste edaspidise tarvitamise lepingu kava. Kõjaosalised on kohustatud kolme kuu jooksul selle kava järgi lepingu sõlmima. Ei tee jeda selle aja jooksul maakoha kasutaja, kutsub teda vastaspoole juurvil jeda tegema korralduskommisjoni. Kui ka selle kutsje peale vaatamata kasutaja 2 nädala jooksul lepingut alla ei kirjuta, kaotab ta õigused, mis käesoleva seaduse talle kindlustab, ja ta käes kasutataoleva maaga ning päraldustega talitatakse pärast rendilepingu lõppu, või rendilepingu puudumisel järgmise põllumajandusaasta algusest arvates käesoleva seaduse § 32. korras.

Tõrgub aga maaomanik üldtähendatud tähtsaja jooksul lepingule alla kirjutamast, kutsutakse teda jeda tegema samas korras ja samal ajal, nagu kasutajatki.

Ei tee jeda maaomanik 2 nädala jooksul, siis tunnustab korralduskommisjoni lepingu kinnitust ilma maaomaniku allkirjata, tehes sellest lepingule vastava märkuse.

Ei kasuta aga ei maakoha kasutaja ega maaomanik eelmistes lõigetes ettenähtud õigusi, ei tule vahekorrad nende vahel lahendamisele käesoleva seaduse korras.

§ 29. Lepingud kantakse finnistusraamatusse maakorralduse seaduses ettenähtud korras.

§ 30. Kinnistusega seotud maksud, mis ette nähtud not. sead. § 369., võetakse eraldatud maa ja päralduste lepingus kindlaksmääratud koguhinnast. Maksud tasub ostja.

§ 31. Krunni maade lõpuliku korraldamiseni käesoleva seaduse alusel on rentnikul õigus oma jennist kohta kasutada rendi eest, mille juuruse üle ta maaomanikuga kofku lepitab või mille vastasel korral kohalik korralduskommisjoni aastarendina rahas kindlaks määrab, aluseks võttes samaväärtusliku maa eest maksetavat riigirenti.

Eraldamisele kuuluvate vabadiku- ja eluajamekohtade pidajate karjatamise-õiguse edaspidise korraldamise kohta kogukonna või ühijel kasutamisel olnud karjamaal, mis mitme talu ühine väljaeraldamata omandus, annab põllutöömistri ettepanekul Vabariigi Valitsus tarvilikud määrused jennist, krunni jee vastavate eriseadustega lahendatakse. Nende määruste kohaselt määrab korralduskommisjoni iga üksiku juhtumise kohta karjatamise-õiguse ulatuse ja alused.

§ 32. Juhtumisel, kui maakasutajale maad ei eraldata ja selle tagajärjel ta junnitud on kohalt lahkuma, tasub maaomanik maakasutajale viimase poolt ehitatud hoonete, kui maakasutaja neid ära viia ei taha, ja päralduste väärtuse, kui ka maaomaniku hoonete juures tehtud amortiseerimata kapitalremondid ning maakasutaja poolt viimase 20 aasta jooksul tehtud maaparanduse kulud, kui võrd need maaparanduse tööd koha väärtust tõst-



nud ja kui warem maafasutajale selle eest tasu ei ole makstud rahas, rendiwabade aastate wõi rendifergenduse näol.

§ 33. Ei lepi kokku maaomanif ja maafasutaja tasu suurusse kohta, määrab tasu kohalik forralduskomisjon.

Maaomanif on kohustatud komisjoni poolt määratud summa maafasutajale wälja maksuma kolme aasta jooksul, pärast maafasutaja kohalt lahkumist.  $\frac{1}{3}$  tuleb esimese aasta jooksul wälja maksta. Wõlgajäänud wäljamaksu-summa pealt makjab maaomanif maafasutajale 6% aastasintressi.

§ 34. Wabariigi Walitsusel on õigus käesolewa seaduse piirides ta elluviimiseks anda tarwilikke määrusi.

Mgkirjale alla kirjutatud

Niigifogu esimees M. Rei.

Wbijekretäär J. Piiskar.

Nr. 17. Niigifogu poolt 18. weebruari 1926. a. wastumõetud

**Niigifogu walimise, rahwahääletamise ja rahwaalgatamise seadus.**

1. Walimis- ja hääletamis-ringkonnad ning -jaoskonnad.

§ 1. Niigifogu walimisteks ja rahwahääletamiseks moodustab Eesti kümme walimisringkonda, mis häälte äraandmiseks jaoskondadesse jagatakse.

Neleisewa walimisringkonna moodustawad oma administratiiv-piirides: Tallinna linn, Harju, Lääne, Pärnu, Saare, Järwa, Tartu, Wiru ja Wiljandi maakonnad igaliis eraldi, kuna Wõru, Walga ja Petseri maakonnad nende administratiiv-piirides kokku ühe ringkonna moodustawad. Maakondade piirides asuwad linnad kuuluwad wastawa maakonna ringkonda.

§ 2. Jaoskonnad määrab kindlaks iga kolme aasta jaoks sileminister nii, et ükski hääletaja wõimalikult üle 5 kilomeetri hääletamise ruumist eemal ei asuks. Kaitsewäeosa jaoskonnad määrab kindlaks § 16. ettenähtud wäeosa ülem, igaford enne § 21. teises osas tähendatud nimekirjade täienduste ja paranduste algust.

2. Hääleõigus.

§ 3. Igal hääleõiguslikul kodanikul on üks hääle, nii Niigifogu walimistel kui ka rahwahääletamisel ja rahwaalgatamise õiguse tarwitamisel.

§ 4. Hääleõigusest jääwad ilma:

1) kes seadusjõusse astunud kohtuotsusega on mõistetud kui nad ei ole waremni õigusi tagasi saanud:

a) sunnitööle, — kümne aasta jooksul pärast karistuseaja lõppu;

b) asunisele, wangiroodu, parandusmaija, wangimaija wõi kindlusse õiguste kaotamise wõi kätsealadusega, wiie aasta jooksul pärast karistuseaja lõppu;

2) kes füüdlaseks mõistetud warguses, wälja arwatud Rt. Tr. E. § 171. p. 2. ettenähtud juhtumises, petmises, fännenaladatud waranduse omastamises wõi raiskamises, wälja arwatud raiskamised, mis sama Rt. Tr. E. § 177. teises lõikes ja N. E. § 1681. teises lõikes ette nähtud, warastatud asjade warjamises, warastatud asjade teadmalt ostmises wõi pandikswõtmises äriajamise näol, wõltsimises, liigkasuwõtmises, altkäemaksu wõtmises, kupeldamises ja kolwatule elule awatlemises (N. E. §§ 524—526, 526<sup>1</sup>, 527 ja 529), niisama Niigifogu ja omawalitsuse asutuste walimiste, rahwahääletamise ja rahwaalgatamise kohta käiwate määruste rikkumises, — kolme aasta jooksul pärast karistuseaja lõppu.

§ 5. Niigifogu walimistest, rahwahääletamisest ja rahwaalgatamise õiguse tarpitamisest ei wõta osa kodanikud, keda walimiste, rahwahääletamise wõi rahwaalgatamise ajal finni hoitakse kas seadusjõusse astunud kohtuotsuse põhjal wõi kohtuõimude poolt mõnejuures furiteos wastutusele wõtmise pärast.

Sarnane finnihoidmine ei takista finnihoitawa üleswõtmist kandidaatide nimekirja ja ta walimist Niigifogu liikmeks, kui ta käesolewa seaduse § 4. põhjal hääleõigusest ilma ei ole jäänud wõi kui tal ei puudn hääleõigus põhiseaduse § 28. põhjal.

3. Niigifogu walimisi, rahwahääletamist ja rahwaalgatamist toimetawad ajutised.

§ 6. Niigifogu walimisi toimetawad: 1) Niigifogu walimiste peakomitee, 2) ringkonna komiteed ja 3) jaoskonna komisjonid.

Rahwahääletamist toimetawad: 1) Niigifogu juhatus, 2) ringkonna komiteed ja 3) jaoskonna komisjonid.

Rahwaalgatamist toimetawad: 1) Niigifogu juhatus ja 2) käesolewa seaduse § 21. ettenähtud asutused.

§ 7. Niigifogu walimiste peakomitee ülesandeks on:

- 1) Niigifogu walimiste wälja kuulutamine ja nende üldise käigu järele walwamine ning selle hõlbustamiseks ja kiirendamiseks wastawate abinõude tarwitusele wõtmine;
- 2) juhatuskirjade wäljaandmine käesolewa seaduse seletamiseks Niigifogu walimiste asjus;
- 3) kandidaatide nimekirjade wastuwõtmine, nende seaduslikuks tunnustamine ja üldiseks teadmiseks awaldamine;



- 4) selle järele walwamine, et ringkonna komiteed Kiigifogu walimiste asjus õigel ajal tegewuse awaffid;
- 5) kandidaatide nimekirjade ühenduseks liitumise teadaannete wastuwõtmine ja liitumise üldiseks teadmiseks awaldamine;
- 6) walimisümbriftude ja -sedelite, trükitud kandidaatide nimekirjade, protokolliblanckide jne. walmistamine ja ringkonna komiteedele ning jaoškonna komisjonidele edasitoimetamise korraldamine;
- 7) walimiste tagajärgede wastuwõtmine, Kiigifogu liikmeks walitud isikute nimekirja koostuseadmine, selle üldiseks teadmiseks välja kuulutamine ja Kiigifogu liikmetele sellekohase tunnistuse väljaandmine.

§ 8. Kiigifogu juhatuse ülesandeks on:

- 1) rahwahäaletamise wäljakuulutamise ja selle üldise käigu järele walwamine ning selle hõlbustamiseks ja kiirendamiseks wastawate abinõude tarwitusele wõtmine;
- 2) selle järele walwamine, et käesolewa seaduse § 21. ettenähtud hääleõiguslikkude kodanikkude nimekirjad korras oleksid;
- 3) juhatuskirjade wäljaandmine käesolewa seaduse seletamiseks rahwahäaletamise ja rahwaalgatamise asjus;
- 4) rahwahäaletamise ja rahwaalgatamise nõudmiste wastuwõtmine ja nende seaduslikkuse üle otjustamine;
- 5) selle järele walwamine, et ringkonna komiteed rahwahäaletamise ja käesolewa seaduse § 21. ettenähtud asutused rahwaalgatamise asjus õigel ajal tegewuse awaffid;
- 6) rahwahäaletamisümbriftude ja -sedelite, protokolliblanckide jne. walmistamine ja ringkonna komiteedele ning jaoškonna komisjonidele edasitoimetamise korraldamine;
- 7) rahwahäaletamise tulewa seaduse wõi seaduseelnõu teksti paljundamine ja edasitoimetamise korraldamise ringkonna komiteedele ja jaoškonna komisjonidele;
- 8) rahwahäaletamise tagajärgede lõpulis koostuwõtmine ja wäljakuulutamise;
- 9) korralduste tegemine krediidi asjus, mis walimiste ja rahwahäaletamise toimetamiseks määratud;
- 10) rahwaalgatamise nõudmise teksti paljundamine, samuti rahwahäaletamise nõudmise teksti koostuseadmine ja paljundamine ning käesolewa seaduse § 21. ettenähtud asutustele saatmine nõudmisega ühinewate kodanikkude allkirjade kogumiseks.

§ 9. Kiigifogu walimiste peakomiteel on õigus Kiigifogu üldkoosoleku poole pöörata üldkoostusliku seletuse saamiseks nende küsimuste kohta, mis Kiigifogu walimiste toimetamisel lahkarwamisi wõi selgusetust tekitawad.

§ 10. Kiigifogu walimiste peakomiteel on õigus tema otjustamisele kuuluwate asjade lahendamiseks tunnistajaid üle kuulata, eksperte määrata ja wastawatelt asutustelt teateid nõuda.

§ 11. Kiigifogu walimiste peakomitee otjuste peale nimekirjade tühistamise ja walimiste tagajärgede koostuwõtmise asjus wõivad kaewata wastawate nimekirjade ja nimekirjade ühenduste esitajad Kiigifogu administratiiv-osaonnale wiie päewa jooksul arwates kaebuseks põhjust andwa otjuse tegemise päewast. Kaebus kirjutatakse Kiigifogu administratiiv-osaonna nimele ja antakse Kiigifogu walimiste peakomiteele, kes selle ühes asjatoimetusega wiivitamata edasi saadab Kiigifogu administratiiv-osaonnale.

Nimetatud kaebused otjustab Kiigifogu administratiiv-osaond wähemalt wiieliikmelises koosseisus administratiivkohtu korras hiljemalt wiie päewa jooksul arwates kaebuse kättesaamise päewast.

Muus asjus on Kiigifogu walimiste peakomitee otjused lõpulistud ja nende peale ei ole edasikaebust.

§ 12. Kiigifogu walimiste peakomitee koosneb Kiigifogu esimehest, kes juhataja, Kiigifogu juhatuse liikmetest, kohtupalati liikmest kohtupalati walikul ja prokuratuuri esitajast kohtuministri määramisel.

Kiigifogu esimees pöörab tarwilikul ajal kohtupalati ja kohtuministri poole Kiigifogu walimiste peakomitee liikmete walimiste asjus ja hoolitseb selle eest, et peakomitee tegewust alustaks õigel ajal.

Kiigifogu esimehe äraolekul täidab juhataja kohuseid wanem kohalolewatest Kiigifogu abiesimeestest.

Kiigifogu walimiste peakomitee on otjuswõimne, kui ta istungist osa wõtab peale juhataja wõi ta asemiku wähemalt 4 liiget, nende hulgas ka kohtupalati liige wõi prokuratuuri esitaja.

Kiigifogu walimiste peakomitee istungitest wõiwad osa wõtta nimekirjade ühenduste ja iseseiswate nimekirjade esitajad (§ 48), kuid sõnaõigus on neil ainult nende poolt esitatud nimekirjade ühendusi wõi iseseiswaid nimekirju puudutawates küsimustes.

§ 13. Ringkonna komitee koosneb: Tallinna linna ringkonnas: Tallinna linnapeast wõi tema äraolekul ta abist juhatajana ja neljast liikmest linnawolikogu walikul, Garju ringkonnas: Garju maakonnawalitsuse esimehest wõi tema äraolekul ta abist juhatajana, kahest liikmest Garju maakonnakoostukogu ja ühest liikmest Baltiski linnawolikogu ja ühest liikmest Nõmme aleviwalikogu walikul; Wiru ringkonnas: Wiru maakonnawalitsuse esimehest wõi tema äraolekul ta abist juhatajana, kahest liikmest maakonnakoostukogu, ühest Narwa linnawolikogu ja ühest Rakwere linnawolikogu walikul; Wõru-Walga-Petseri ringkonnas: Wõru maakonnawalitsuse esimehest wõi tema äraolekul ta abist juhatajana, ühest liikmest Wõru maakonnakoostukogu



ja ühest liikmest Petseri maakonnandufogu, ühest liikmest Võru linnavolikogu ja ühest liikmest Valga linnavolikogu ja ühest Valga maakonnandufogu valifil; teistes ringfondades: maakonnavalituse esimehest või tema äraolekul ta abist juhatajana, kahest liikmest maakonnandufogu ja kahest liikmest maakonnaliina linnavolikogu valifil.

Ringkonna komitee on otsusvõimne, kui ta istungist osa võtavad juhataja või tema asemil ja vähemalt kaks ülemaltähendatud liikmeid.

Ringkonna komiteede asukohtad on: Tallinna ringkonnas — Tallinnas, Harju ringkonnas — Tallinnas, Võru-Valga-Petseri ringkonnas — Võru linnas ja teistes ringfondades — vastavas maakonnaliinas.

§ 14. Peale eelmises (13) paragrahvis ettenähtud koosseisu astub ringkonna komiteesse Riigikogu valimiste ajaks liikme digustega üks esitaja iga kandidaatide nimekirja poolt (§ 49).

§ 15. Ringkonna komiteede ülesandeks on:

- 1) valimine selle järele, et jaoskonna komisjonid digel ajal asutataks ja oma tegevust algaftid;
- 2) linna-, alewi- ning wallavalitjute korra- wastase tegevuse kohta antud kaebtuste ja protestide läbiwaatamine;
- 3) kandidaatide nimekirjade avalikuks nägemiseks väljapanemine;
- 4) abinõude tarwitusele wõtmine, et kodanikud jaakfid tutvuneda kandidaatide nimekirjadega ja rahwahäaletamijele tulewa seadusega või seaduseelnõuga;
- 5) ringkonna piirides käesolewa seaduse § 21. tähendatud nimekirjadesse üleswõetud hääleõigusliikude kodanikkude arwu teatamine Riigikogu juhatusle ja Riigikogu walimiste peafomiteele;
- 6) ringkonna piirides kandidaatide nimekirjadele ja üffikutele kandidaatidele antud hääle arwu kofkuwõtmine;
- 7) ringkonna piirides rahwahäaletamisel antud hääle arwu kofkuwõtmine;
- 8) walimiste materjaalide edasiantmine Riigikogu walimiste peafomiteele ja rahwahäaletamise materjaalide edasiantmine Riigikogu juhatusle.

§ 16. Jaoskonna komisjonid koosnewad: linnas — linnavolikogude, alewis — alewivolikogude ja wallas — wallandufogude poolt walitud juhatajast, sekretärist ja kahest liikmest.

Raitfewäe jaoskonna komisjonid asutatakse rügementides ja neile wastawates wäeojades, kusjuures võib wähemaid wäeojasid walimiste ja rahwahäaletamise läbiwiimiseks liita teiste wäeojade külge. Kui rügement või temale wastaw wäeoja üheskoos ei asu, võib selles tarwiduse järele mitu jaoskonna komisjoni nimetada, või

mõnda rügementioja liita ligidalolewa teise wäeoja külge.

Raitfewäe jaoskonna komisjonid koosnewad wastawate wäeojade ülemate poolt nimetatud juhatajast, sekretärist ja kahest liikmest.

§ 17. Peale eelmises (16) paragrahvis ettenähtud koosseisu astub jaoskonna komisjoni Riigikogu walimiste ajaks liikme digustega üks esitaja iga kandidaatide nimekirja poolt (§ 49).

§ 18. Jaoskonna komisjoni ülesandeks on walimis- ja hääletamisjedelite wastuwõtmine ja esialgne ülelugemine oma jaoskonnas.

Jaoskonna komisjoni istungid on otsusvõimjad, kui on koos vähemalt 3 liiget, nende hulgas juhataja või tema abi.

§ 19. Kohalikud walitjuse ja omawalitjuse asutused peawad ringkonna komiteedele ja jaoskonna komisjonidele abiks olema seadusega wiimaste peale pandud kohuste täitmisel.

§ 20. Igasugused aktid ja paberid, mis kofku seatakse walimiste ja rahwahäaletamise ning rahwaalgatamise asjus, olgu need walitjuse, kohtu- või omawalitjuse asutustele või ametnikkudele antawad või nende asutuste või ametnikkude poolt wäljaantawad, wabastatakse tempelmakstust ja kantseleilõiwust.

4. Sääleõigusliikude kodanikkude nimekirjad.

§ 21. Riigikogu walimiste, rahwahäaletamise ja rahwaalgatamise toimetamiseks peetakse linna-, alewi- või wallawalitjuse poolt iga hääletamisjaoskonna jaoks alalisi hääleõigusliikude kodanikkude nimekirju. Iga aasta wõetakse ette kaks korda järjekorralised nimekirjade parandused ja täiendused, nimelt 10. funni 25. maini ja 30. oktoobrist funni 15. nowembrini. Tallinna, Tartu ja Narwa linnades aga 1. funni 15. weebruari ja 30. oktoobrist funni 15. nowembrini.

Samasuguseid alalisi nimekirju peetakse igas käesolewa seaduse § 16. ettenähtud raitfewäeosas, kusjuures järjekorralised parandused ja täiendused wõetakse ette iga kolme kuu järgi 1. funni 10. kuupäewani, 1. jaanuarist arwates.

§ 22. Alalistes nimekirjadesse kantakse kodanikud, kes nimekirja täienduse ja paranduse ajaks wastawas hääletamisjaoskonda elama asunud, wastawas raitfewäe jaoskonda paigutatud või hääleõigusliiks jaanud.

Alalistest nimekirjadest kustutatakse maha kodanikud, kes lahkunud nimekirja täienduse ja paranduse ajaks hääletamisjaoskonnast või wastawast wäeoja jaoskonnast või kaotanud hääleõiguse.

Reegi ei või rohkem kui ühes jaoskonnas nimekirjas olla.

§ 23. Nimekirja tähendatakse hääleõigusliku kodaniku perekonnanimi ja nimi, wanus ja elukoht. Nimekiri seatakse kofku tähestiku järjekorras perekonnanime järgi.



§ 24. Nimekirjad pannakse järgmisel päeval pärast käesolewa seaduse § 21. ettenähtud paranduste ja täienduste tähtaja lõppu linna-, alevi- või wallavalitsuse või wastawa wäeosa staabi ruumides wälja üldiseks järelewaatamiseks, kus nad püüwad tunni järgmiste paranduste ja tähtaja alguseni.

§ 25. Sga hääleõiguslik kodanik võib esitada kaebusi nimekirjas leiduwate ekkimuste ja puuduste kohta nimekirja kokkuseadwale asutusele, kes on kohustatud kaebused seitsme päewa jooksul läbi waatama ja nende põhjendatuse korral neid rahuldama. Wastasel korral saadawad nad kaebused, oma seletust juurde lisades, wastawale administratiiv-kohtule otjustamiseks, kes asja läbi waatab esimeses järjekorras.

§ 26. Sga hääleõiguslik kodanik, kel õigus nimekirjas olla, kuid kes jäänud nimekirja wõtmata, on õigustatud igal ajal nõudma nimekirja kokkuseadwalt asutuselt, et ta wiivitamata nimekirja wõetaks. Sääleõigus tuleb jarnasel korral tõestada dokumentidega.

Õigus nõuda nimekirja wõtmist lõpeb walimiste ja rahwahääletamise ajaks kaks päewa enne walimiste või rahwahääletamise esimest päewa.

#### 5. Rahwaalgatamise nõudmine ja rahwahääletamise õiguse tarwitamine.

§ 27. Rahwaalgatamise nõudmine antakse kirjalt Riigikogu juhatusle.

§ 28. Riigikogu juhatusle antawale rahwaalgatamise nõudmisele peab alla kirjutanud olema vähemalt 500 hääleõiguslikku kodanikku, kelle allkirjad peawad tõestatud olema käesolewa seaduse § 21. ettenähtud asutuse poolt, kus allkirjutaja hääleõiguslike kodanike nimekirjas seisab. On allkirjad antud mitme nõudmise eksemplaari peal, siis peab nõudmise tekst kõigil eksemplaridel täpselt ühejugu olema.

§ 29. Rahwaalgatamise nõudmine võib sisaldada ainult ühe seaduseelnõu. Sisaldab nõudmine mitu seaduseelnõu, siis tunnustatakse nõudmine maksimaks ainult esimesena toodud eelnõu kohta.

Seaduseelnõu teksti peab Riigikogu juhatusle esitama jarnasel kujul, et võimalik on jeda muutmata seadusena wastu wõtta, mille üle otjustab Riigikogu juhatus. Riigikogu juhatus ei või muuta esitatud seaduseelnõu teksti. Seaduseelnõu teksti peab enne § 28. tähendatud allkirjade forjamiseks asumist avaldatama „Riigi Teataja“ liias kuulutusena rahwaalgatamist nõudjate kuul. „Riigi Teatajas“ avaldamine junnib Riigikogu juhatusle kaudu. Riigikogu juhatusle esitatud rahwaalgatamise nõudmine peab sisaldama andmeid, mis üldiselt ette nähtud käesolewa paragrahwi lisana avaldatud wormis.

§ 30. On Riigikogu poolt wastuwoetud seaduse wäljakuulutamise edasi lükatud põhiseaduse

§ 30. alusel ja Riigikogu kodukorra § 58. korras, ajub Riigikogu juhatus järgmises paragrahwis ettenähtud ülesannete täitmisele, kui seaduse wäljakuulutamise edasilükkamist nõudwate Riigikogu liikmete hulgast või mõne Riigikogu rühma poolt või jälle mõne kodaniku või kodanikkude rühma poolt on Riigikogu juhatusle kas otsekohe jiasse makstud 50.000 marka või esitatud wastaw kwiitung selle jumma sissemaksmise üle Riigikogu juhatusle nimele mõnda Eesti wabariigi piirides asuwasse rahaasutusse.

Pärast esimeses lõikes nimetatud jumma sissemaksmist awaldab Riigikogu juhatus „Riigi Teataja“ liias kuulutusena seaduse, mille wäljakuulutamine seisma pandud.

Samajuguses korras ja samajuguses juures esitawad jumma ka rahwaalgatamise nõudjad või mõni nende hulgast.

Üllalnimetatud jummat võib rahwahääletamise nõudmise puhul esitada mitte hiljem kui 2 nädalat pärast jeda kui seaduse wäljakuulutamise seisma panekut on nõudnud Riigikogu kodukorra § 58. korras 3 Riigikogu liigel. Rahwaalgatamise juures esitatakse jumma koos rahwaalgatamise nõudmisega.

Mõlemal juhtumisel esitatud jumma kuulub tagajumaksimisele sissemaksjatele, kui rahwahääletamise või rahwaalgatamise nõudmist on toetanud vähemalt 25.000 hääleõiguslikku kodanikku. Wastasel juhtumisel läheb ta riigi kasuks.

§ 31. Riigikogu juhatus seab kokku (käesolewa seaduse § 8. p. 10) rahwahääletamise nõudmise teksti, ära tähendades, misjugu seaduse rahwahääletamisele panemist allkirjutajad kodanikud nõuawad. Selle teksti ühes tarwiliku ruumiga hääleõiguslike kodanikkude allkirjade jaoks lasab Riigikogu juhatus triiffida tarwilikul armul ja saadab ta käesolewa seaduse § 21. ettenähtud asutustele allkirjade kogumiseks kodanikkudelt, kes rahwahääletamist nõuawad.

Samuti paljundab ja saadab edasi Riigikogu juhatus ka käesolewa seaduse §§ 27.—29. korras esitatud seaduspärase rahwaalgatamise nõudmise.

§ 32. Rahwahääletamise või rahwaalgatamise nõudmisega ühinenu hääleõiguslik kodanik peab jeda nõudmist oma allkirjaga kinnitama käesolewa seaduse § 21. ettenähtud asutuses, kus ta seisab hääleõiguslike kodanikkude nimekirjas, kahe kuni jooksul, arwates seaduse Riigikogu poolt wastuwoetmise (põhisead. § 30) või rahwaalgatamise nõudmise Riigikogu juhatusle esitamise (käesolewa seaduse § 28) päewaast. Allkirja juures olgu tähendatud allkirjutaja wanus ja elukoht.

Käesolewa seaduse § 21. ettenähtud asutustes rahwaalgatamise või rahwahääletamise nõudmisele allkirjutamise aja ja korra määrab lähemalt Riigikogu juhatus kokkuleppel Wabariigi Walitsusega.

§ 33. Allkirjutajate kodanikkude hääleõigus (§ 32) tõestatakse käesolewa seaduse § 21. ette-



nähtud asutuste poolt jealſamas tähendatud nimefirjade põhjal ja allfirjad ſaadetakſe pärast § 32. ettenähtud tähtaja möödumift Riigifogu juhatuſele.

§ 34. Kui wabariigi põhjeaduſe § 30. ettenähtud korras eſitatud rahwahääletamiſe nõudmine ei ſaanud tarwilikku arvu allfirju, talitab Riigifogu juhatuſ wabariigi põhjeaduſe § 30. põhjal wäljakuulutamata jäetud ſeaduſega põhjeaduſe § 53. korras.

Kui rahwaalgatamiſe nõudmine ei ſaanud tarwilikku arvu allfirju, lõpetab Riigifogu juhatuſ toimetuſe jelles aſjas.

§ 35. On rahwahääletamiſe nõudmiſega ühinenud vähemalt 25.000 hääleõiguslikku kodanikku, kuulutab Riigifogu juhatuſ wälja rahwahääletamiſe, mis ette wõetakſe hiljemalt nelja kuu jookſul pärast § 32. ettenähtud tähtaja möödumift.

§ 36. Kui rahwaalgatamiſe nõudmiſega on ühinenud vähemalt 25.000 hääleõiguslikku kodanikku, eſitab Riigifogu juhatuſ nõudmiſe ſiſaldawa ſeaduſeelnõu ſeiufokawõtmijeks Riigifogule, kes hiljemalt kahe kuu jookſul pärast § 32. ettenähtud tähtaja möödumift peab eelnõu kaſ ſeaduſena waſtu wõtma, wõi tagaſi lükkama. Wiimasel juhtumilſ kuulutab wälja Riigifogu juhatuſ rahwahääletamiſe, mis hiljemalt kahe kuu jookſul pärast ſeaduſeelnõu Riigifogu poolt tagaſilükkamiſt ette wõetakſe korras, nagu ſee ette nähtud wabariigi põhjeaduſe § 30. põhjal ettewõetawa rahwahääletamiſe kohta.

Œelmilſes lõikes toodud kord ei ole makſew põhjeaduſe muutmilſe nõudmiſe kohta, mille Riigifogu juhatuſ paneb otſekohe rahwahääletamiſele põhjeaduſe § 89. nõudmiſt arweſſe wõttes.

§ 37. Põhjeaduſe muutmilſe loetakſe rahwahääletamiſel waſtuvwõetuſ, kui tema poolt on hääletanud vähemalt pool fogu wabariigi hääleõiguslikkude kodanikkude (§ 21) arwuſt.

Riigifogu poolt waſtuvwõetud ſeaduſ, kui ſee wabariigi põhjeaduſe § 30. põhjal rahwahääletamiſele pannaſſe, loetakſe rahwahääletamiſel waſtuvwõetuſ, kui ta poolt on jelleſt hääletamiſeſt oſawõtjate enamus.

Riigifogu poolt waſtuvwõetud ſeaduſ, kui ſee wabariigi põhjeaduſe § 30. põhjal rahwahääletamiſele pannaſſe, loetakſe tagaſilükatuſ ja rahwaalgatuſe korras Riigifogule eſitatud ja tema poolt tagaſilükatud ſeaduſeelnõu (wabariigi põhjeaduſe § 31.) loetakſe waſtuvwõetuſ, kui eſimeſel juhtumilſ ſeaduſe waſtu ja teiſel juhtumilſ ſeaduſeelnõu poolt rahwahääletamiſeſt oſawõtjate enamus on, ja ſee enamus mooduſtab vähemalt poole nende hääleõiguslikkude kodanikkude arwuſt, kes wiimaſteſt Riigifogu walimiſteſt oſa wõtſid.

§ 38. Wabariigi põhjeaduſe § 32. ettenähtud uued Riigifogu walimiſed kuulutab wälja Riigifogu walimiſte peafomitee.

§ 39. Rahwahääletamiſele tulewa ſeaduſe wõi ſeaduſeelnõu ametlik teſt ſaadetakſe Riigifogu

juhatuſe poolt käeſolewa ſeaduſe § 21. ettenähtud aſututele, kes teſti hiljemalt kaſſkümmeſ päewa enne hääletamiſe eſimeſt päewa aſetawad oma ruumi üldijeks nägemijeks.

#### 6. Kandidaatide nimefirjad.

§ 40. Riigifogu walimiſi toimetataſſe häälte andmiſe kaudu ühele jelle walimiſringkonna kandidaatide nimefirjale, kuſ kodanik hääletab.

§ 41. Kandidaatide nimefirjad antaſſe Riigifogu walimiſte peafomiteele hääleõiguslikkude kodanikkude poolt hiljemalt kuſſkümmeſ päewa enne walimiſte eſimeſt päewa käeſolewale paragrahwile juurdeliſatud üldiſe wormi kohajelt ſeal tähendatud andmetega.

§ 42. Igale kandidaatide nimefirjale peab vähemalt wiis jelle walimiſringkonna hääleõiguslikku kodanikku kuſt kandidaatide nimefiri eſitataſſe ſoowitajatena alla firjutama, kuſjuures kandidaadid ei wõi olla ſoowitajad. Soowitajate allfirjad peawad olema tõeſtatud käeſolewa ſeaduſe § 21. ettenähtud aſutufe poolt, kuſ allafirjutaja ſeiſab hääleõiguslikkude kodanikkude nimefirjaſ.

Linna-, alewi- wõi wallawalituſuſe nimel wõib § 41. tähendatud nimefirjadel ſoowitajate allfirju tõeſtada tähendatud aſutute poolt wolitatud ametnik.

Nimefirjale wõib ka juurde liſatud olla nimefiri nimetuſ, kui ſee ſeaduſte ja kõlbluſe waſtu ei käi, mille üle otuſtab Riigifogu walimiſte peafomitee. On nimefirjad eſitatud mõne regiltree-ritud organiſatſiooni nimetuſega, wõib jelle organiſatſiooni juhtiw keſſorgaan hiljemalt wiisſkümmeſ päewa enne walimiſte eſimeſt päewa Riigifogu walimiſte peafomiteele teatada, miſſugufeſe eſitatud nimefirjale ta ei luba organiſatſiooni nimetuſt pealfirjana tarwitada. Selleks on tal õigus ſaada tarwilikke teateid Riigifogu walimiſte peafomiteelt eſitatud nimefirjade kohta. On eelnimetatud keſſorgaan keelanud mõnele nimefirjale organiſatſiooni nimetuſt nimefiri pealfirjana tarwitada, kuſtutab Riigifogu walimiſte peafomitee nimefirjalalt nimetuſe ja loeb ühtlaſi tühiſtatukſ liitumiſe teadaande teiſte ſamanimeliſte nimefirjadega, kui ſee tähendatud nimefirjal on tehtud. Selleſt nimetuſe kuſtutamilſeſt ja liitumiſe teadaande tühiſtamilſeſt teatab Riigifogu walimiſte peafomitee kahepäewaliſel tähtjal nimefiri eſitajale (§ 48), kellel õigus jääb hiljemalt wiisſkümmeſ päewa enne walimiſte eſimeſt päewa täita käeſolewa ſeaduſe § 45. ettenähtud nõudmiſt; jelle nõudmiſe täitmiſel loetakſe nimefiri iſeſeiſwaks nimefirjaſ, jääb nõudmine täitmata, loetakſe nimefiri tühiſtatukſ.

On jelle nimefiri eſitaja poolt taſutud käeſolewa ſeaduſe § 45. ettenähtud kaitſjon, nimefiri aga eelpooltähendatud aluſtel tagaſi wõetud, on nimefiri eſitajal õigus kaitſjoni tagaſi ſaada, kuna organiſatſiooni nimetuſega nimefirjade juhtes tuleb talitada hiljemalt wiieſkümneſ päe-



waiks enne walimiste esimest päewa käesolewa seaduse § 45. korras.

§ 43. Kandidaatide nimekirjale lisatakse juurde kõigi kandidaatide teadustused, et nad nõus on end selle nimekirja järgi hääletada lasta. Teadustusi võib ka pärast kandidaatide nimekirjade äraandmist Riigikogu walimiste peakomiteele esitada, kuid hiljemalt viieksümne wiinal päewal enne walimiste esimest päewa.

Kandidaadi teadustus peab sisaldama käesolewa paragrahwi lihana avaldatud teadustuse vormis ettenähtud andmeid.

§ 44. Kandidaadi nõusoleku teadaanne ja soovitaja allkiri, samuti kui kandidaatide nimekirgi, wälja arvatud § 42. wiimases lõikes ettenähtud juhtumine, on tagasiwõetmatu.

§ 45. Iga kandidaatide nimekirja esitaja maksab Riigikogu walimiste peakomiteele ühes nimekirja esitamisega kautsjoniks 50.000 marka. On nimekirjad liidetud nimekirjade ühenduseks, jün-nib ülalnimetatud kautsjoni maksimine kogu nimekirjade ühenduse pealt samas suuruses, kusjuures kautsjon tasutakse nimekirjade ühenduse esimehe kandidaatide nimekirja esitamisel. Kautsjoni maksimise kohta võib esitada ka wastawa kwiitungi mõne wabariigi piirides asuwa rahaasutuse poolt, et kautsjon sinna Riigikogu juhatuse nimele tasutud.

Kautsjon jääb kuni walimiste tagajärgede wäljakuulutamiseni Riigikogu juhatuse käsutada ja makstakse tema ottsel tagasi pärast seda tähtaega, wälja arvatud juhtumine, kus iseseisew nimekiri või nimekirjade ühendus ei saanud esitajat Riigikogusse. Wiimajel juhtumisel läheb kautsjon riigi kasuks.

§ 46. Ei võida esitada kandidaatide nimekirja jeesuguse organisatsiooni või kodanikkude rühma poolt, kelle tegewuse sihtiks on:

- 1) Eesti wabariigi põhijeadusega maksmapandud riigikorra või olemasolewa ühiskondliku korra wägiwaldne muutmine;
- 2) Eesti wabariigi iseseiswuse lõpetamine või wabariigi küljest mõne tema osa lahutamine, või
- 3) Eesti wabariigi iseseiswust eitawa propaganda arendamine.

§ 47. Kui pärast walimisi selgub, et mõni organisatsioon või kodanikkude rühm, kelle poolt esitatud kandidaatide nimekirja järele on Riigikogusse esitajad walitud, eelmises (46) paragrahwis tähendatud sihid omaks on wõtnud või oma tegewuses nende elluwiiamise poole kaldunud ja sellepärast jeaduses ettenähtud korras julutud, tunnustab Riigikogu oma otsejega jeesuguse nimekirja maksuwjetaks nende kandidaatide juhtes, kes Riigikogusse weel ei ole astunud.

Samuti tunnustab Riigikogu maksuwjetaks Riigikogusse weel mitteastunud kandidaatide juh-

tes ka niisuguse nimekirja, mille järgi walitud Riigikogu liikmetest vähemalt pooled kohtulikule wastutusele on wõetud U. N. S. §§ 99—102, 126, 129<sup>a</sup> või W. N. S. § 1453<sup>a</sup> ettenähtud kuriteos ja Riigikogu loal wangistatud.

§ 48. Kandidaatide nimekirja esitaw kodanikkude rühm peab nimetama nimekirja esitaja, kes tema poolt wolitatud on Riigikogu walimiste peakomiteega asju ajama. Esitaja peab olema hääleõiguslik kodanik ja võib olla ka mõne teise walimisringkonna hääleõiguslikkude kodanikkude nimekirjas, samuti jeista ka esitatawas nimekirjas kandidaadina. Kui esitajat ei ole nimetatud, tunnustatakse selleks esimene neist, kes kandidaatide nimekirjale soovitajana alla kirjutanud, üks ja sama kodanik võib olla teatawa nimekirjade ühenduse mitme nimekirja esitajaks.

Samas korras ja samal alusel (§ 41. liia) nimetatakse ka nimekirjade ühenduse esitaja, kes peakomitees nimekirjade ühendust esitab. Nimekirjade ühendusel võib ainult üks esitaja olla; on mitu esitajat tähendatud, siis loetakse määratuks see, kelle nimega kõige rohkem teadaandeid ühinenud, kuna ühesuurse arwu korral liisk otjustab.

§ 49. Celmise (48.) paragrahwi esimehes lõikes tähendatud nimekirja esitaja nimetab omal äranägemisel sel puhul, kui ta ise esitaja olla ei taha, mõne teise isiku nimekirja esitajaks wastawasle ringkonnakomiteesse (§ 14).

Saaskonna komisjonidesse nimetatakse kandidaatide nimekirja esitaja wastawa nimekirja esitaja poolt ringkonnakomitees.

§ 50. Iga hääleõiguslik kodanik võib soovitajana alla kirjutada ainult ühele kandidaatide nimekirjale. Sel juhtumisel, kui üks ja sama kodanik mitmele nimekirjale on alla kirjutanud, loetakse ta allkiri maksimaks ainult esimesena Riigikogu walimiste peakomiteele antud nimekirjal.

§ 51. Nimekirjas ettepanemate kandidaatide arw ei või olla alla viie ega üle kahesümne. On neid vähem, ei wõeta nimekirja wastu, on aga rohkem, loetakse nimekirjas olevateks ainult esimesed kakskümmend.

§ 52. Ühte ja sama isikut ei või ühes ringkonnas mitmes kandidaatide nimekirjas üles seada. On üks ja sama kodanik rohkem kui kolmes ringkonnas mitmes kandidaatide nimekirjas üles seatud ja kandidaadi nõusoleku teadustused (§ 43) selleks esitatud, siis loetakse ta kandidaadiks esimesena Riigikogu walimiste peakomiteele antud nimekirjas.

Ühte ja sama isikut võib kõige rohkem kolmes ringkonnas kandidaadina üles seada. On üks ja sama kodanik rohkem kui kolmes ringkonnas kandidaadina üles seatud ja selleks nõusoleku teadustused andnud, siis loetakse teda kandidaadiks ainult esimesena Riigikogu walimiste peakomiteele antud kolmes nimekirjas.

Mitmes ringkonnas kandidaadina ülesseatud



ifil teatab hiljemalt kümme päeva pärast viimast valimispäeva Riigikogu valimiste peakomiteele, misjuures ringkonnas ta soovib olla valitud. Ei ole järele teadaannet Riigikogu valimiste peakomiteele esitatud, ohustab viimane ringkonda kuuluvuse selle ringkonna kasuks, kus kandidaat nimekirjas esimesele kandidaadile järjekorras lähemal. Ühesuguse järjekorra juures ohustatakse küsimus selle ringkonna kasuks, kus kandidaat saanud rohkem nimelisi hääli, nende puudusel või nende ühesuursuse arvu korral aga selle ringkonna kasuks, kust varem esitatud vastava kandidaatide nimekirja Riigikogu valimiste peakomiteele.

§ 53. Kandidaatide nimekirja esitavad kodanikkude rühmad võivad nimekirjal teadustada, et nimekirja liitub kõigi samanimeliste organisatsioonide kandidaatide nimekirjadega kogu vabariigis nimekirjades ühenduseks.

Ei ole tehtud järele teadaannet sisseantaval nimekirjal, loetakse kandidaatide nimekirja iseseisvaks.

Üks ja sama kandidaatide nimekirja ei või olla rohkem kui ühes üleriiklikus nimekirjades ühenduses. On mitu liitumise teadaannet nimekirjal tähendatud, loetakse maksvaks ainult esimesena toodud teadaanne.

Liitumise teadaanne on tagasi võetud.

§ 54. Suhtumisel, kui kandidaatide nimekirja ei vasta käesoleva peatüki nõuetele, teatab Riigikogu valimiste peakomitee seda kolmapäevalisel tähtajal kandidaatide nimekirja esitajale. Teadustusi tähendatud puuduse kõrvaldamiseks võib esitada hiljemalt viiskümmend kaks päeva enne valimiste esimest päeva.

§ 55. Kui Riigikogu valimiste peakomitee või käesoleva seaduse § 11. korras Riigikohus tunnustab sisseantud nimekirja käesoleva peatüki nõuetele vastavaks, siis saadab Riigikogu valimiste peakomitee ära kirjalikult nimekirjast vastava ringkonna komiteele ja viimase piirides olevatele käesoleva seaduse § 21. ettenähtud asutustele.

Käesoleva peatüki nõuetele mittevastavad nimekirjad tühistab Riigikogu valimiste peakomitee.

§ 56. Selgimise (55) paragrahvis tähendatud korras saadatud kandidaatide nimekirjade ära kirjalikult üles käesoleva seaduse § 21. ettenähtud asutuste ja ringkonna komitee ruumides ühes organisatsiooni nimetusega, kui see nimekirjale juurde lijatud, ajavõtmata pärast nende ära kirjalikult saamist.

7. Valimis- ja hääletamisesedelite äraandmine ja üleslugemine.

§ 57. Riigikogu valimised sünnivad valimisesedelite isikliku äraandmise teel, rahvahääletamisesedelite isikliku äraandmise teel hääleediguslike kodanikkude poolt, kes võetud käesoleva seaduse § 21. ettenähtud nimekirjadesse.

§ 58. Digus hääletada on hääleediguslikul kodanikul ainult selles hääletamisjaoskonnas, kus ta võetud hääleeduslike kodanikkude nimekirja.

Õiguvatel põhjustel võib hääleeduslik kodanik ka mujal sama ringkonna jaoskonnas hääletada. Sellekohase märkuse, et kodanikul on õigus igas jaoskonnas oma valikul hääletada, teeb kodaniku nimelisele tunnistusele käesoleva seaduse § 21. ettenähtud asutus, kus kodanik nimekirjas. Selle kohta tehakse tähendus jaoskonna hääleeduslike kodanikkude nimekirjas enne valimisi või rahvahääletamist § 21. ettenähtud asutuse poolt, valimiste või rahvahääletamise ajal aga jaoskonna komisjoni poolt § 21. ettenähtud asutuse teadaandel.

§ 59. Valimisesedelid peavad olema välise kuu poolest ühesarnased, samuti nagu hääletamisesedelid. Valimisesedelite kuu määrab Riigikogu valimiste peakomitee ja hääletamisesedelite kuu Riigikogu juhatus, samuti lasuvad nad ka sedelid valmistada. Graafil valmistasedelid ei või tarvitada valimistel ja rahvahääletamisel. Sedelite kuu kuulutatakse üldiseks teadmiseks välja hiljemalt kolmkümmend päeva enne valimiste või rahvahääletamise esimest päeva.

§ 60. Sga valimisesedel peab sisaldama ühe vastava ringkonna kandidaatide nimekirja ilma mingi muudatuse ja ümberpaigutamise ja nimekirja nimetuse, kui nimekirja oli sellega varustatud (§ 42).

§ 61. Hääleeduslik kodanik võib valimisesedeli ära anda muutmata kujul, sellega tähendades, et ta hääletab kandidaatide nimekirja poolt ja on seal ülesloetud kandidaatide järjekorraga nõus. Ta võib aga ka ühe kandidaadi nime nimekirjas alla kriipsutada, sellega tähendades, et ta annab oma hääle kandidaatide nimekirjale, selle piirides aga esimeses järjekorras tema poolt märgitud kandidaadile.

On nimekirjas mitu kandidaati märgitud, loetakse märkimine maksvusetaks, kuna valimisesedel nimekirjale ilma üksikut kandidaati ülestähendamata hääleks arvatakse.

§ 62. Rahvahääletamisesedelid on kahejuured: pealkirjaga „poolt“ ja „vastu“. Hääletamisesedeli pealkirjaga „poolt“ andes tähendab hääletaja, et ta on rahvahääletamisel oleva seaduse või seaduseelnõu vastuvõtmise poolt, pealkirjaga „vastu“ andes aga, et ta on rahvahääletamisel oleva seaduse või seaduseelnõu tagasilükkamise poolt.

§ 63. Valimis- ja hääletamisesedelite ümbrikud peavad olema ühesugused läbipaistmatud ja ilma mingisuguste märkusteta ning Riigikogu juhatus templiga märgitud.

§ 64. Valimis- ja hääletamisesedelid ning nende ümbrikud tehakse aeglasti valmis — esi-



mejed Riigifogu walimiste peakomitee ja teised Riigifogu juhatusel korraldusel.

Kõigi esitatud ringkonna kandidaatide nimekirjade tarwis walmistatakse ühesugune arv walimisjedelid.

Ühesugusel arwul walmistatakse ka mõlema pealkirjaga hääletamisjedelid.

§ 65. Walimis- ja rahwahääletamisjedelite arwu määramisel wõetakse aluseks ringkonna hääleõigusliffude kodanikkude arv. Viimaste nimekirju koostuseadwad asutused teatawad nende poolt nimekirja üleswõetud hääleõigusliffude kodanikkude arwu hiljemalt wiiskümme päewa enne walimiste või rahwahääletamise efimest päewa ringkonna komiteele, kes teatab wastawalt kas Riigifogu walimiste peakomiteele või Riigifogu juhatusel ringkonna hääleõigusliffude kodanikkude arwu hiljemalt wiie päewa jooksul.

§ 66. Kandidaatide nimekirjade tekst trükitakse walimisjedelitele Eesti keeles, nimekirja esitaw rühm võib aga nimekirja esitamisel nõuda, et sellekohastele walimisjedelitele mahutatakse teksti tõlge Saksa, Wene või Rootsi keeles.

Sarnase nõudmise korral peab rühm ühel ajal ka teksti tõlke juurde lisama.

§ 67. Walimisjedelid ja nende ümbritud jaadetakse Riigifogu walimiste peakomitee ja hääletamisjedelid Riigifogu juhatusel poolt käesolewa jeaduse § 21. ettenähtud asutustele, kes walmistawad aegjasti kõigi sealsamas ettenähtud hääleõigusliffude kodanikkude tarwis nimelised tunnistused blankidel, mis walmistatakse wastawalt kas Riigifogu walimiste peakomitee või Riigifogu juhatusel poolt ja jaadetakse kätte eelnimetatud asutustele.

Nendel tunnistustel tähendatakse kodaniku nimi ja perekonnanimi, tema elukoht, walimisaoskond ja number, mille all kodanik seisab nimekirjas, samuti hääletamise aeg ja koht.

§ 68. Käesolewa jeaduse § 21. ettenähtud asutused jaadawad walimisjedelid, ühe iga fiskeantud kandidaatide nimekirja kohta, igale nende poolt koostuseatud hääleõigusliffude kodanikkude nimekirjas seiswale kodanikule mitte hiljem, kui wiis päewa enne walimiste efimest päewa.

Samal tähtajal jaadawad samad asutused igale hääleõigusliffude kodanikkude nimekirja üleswõetule walimiste kui ka rahwahääletamise korral eelmises (67) paragrahwis nimetatud nimelised tunnistused.

Kodanikkudele, kel õigus saada nimelisi tunnistusi, kes aga neid ei jaanud, antakse need wälja käesolewa jeaduse § 21. ettenähtud asutustest enne efimest walimispäewa. Walimis- ja hääletamisjedelid on saada jaoskonna komisjonist walimiste ja hääletamise toimetamise ajal.

§ 69. Käesolewa jeaduse § 21. ettenähtud asutused walmistawad walimis- ja hääletamisjedelite fiskealafmise jaoks üheawausega fastid ja

annawad need jaoskonna komisjonidele tarwitada.

§ 70. Käesolewa jeaduse § 21. ettenähtud asutused annawad jaoskonna komisjonidele igas jaoskonnas sellekohased ruumid tarwitada.

Igas sarnases ruumis korraldatakse hääletamise saladuse kindlustamiseks üks või mitu eraldatud kohta, kus hääletajad teiste kodanikkude juuresolekuta ümbrifu panewad walimis- või hääletamisjedeli.

§ 71. Jaoskonna komisjoni istungid on awalikud. Häälteandmiseks määratud päewal kuulutab komisjoni juhataja komisjoni istungi awatuse tema liikmete ja selleks ajaks kokkutulnud kodanikkude juuresolekul. Juhataja waatab järele, et hääletamiskastid on terwed ja tühjad ja et nad kõik ühe awausega, paneb fastid pitseriga kinni ja fütjub kodanikud jedelid andma. Kogu jedelite andmise ajal on tarwilik, et komisjoni istumisest wõtaks osa vähemalt kolm liiget.

§ 72. Hääletamisruumides toimetatakse ainult hääletamist. Üleskutsete wäljapanemine, lendkirjade ja kuulutuste wäljajagamine, jedelite laialilaotamine, kõnepeidamine ja üldse igasugune hääletamiseelne fihutustöö on keelatud niikasti neis ruumides, kus jedeleid wastu wõetakse, kui ka neisse ruumidesse wiinwatel treppidel, läbifäitudel ja koridorides, ning nende wälistel fiskeäikukohtadel.

Jaoskonna komisjoni juhatus walwab selle järgi, et hääletamisruumides kogu hääletamise ajal alal hoitakse täielik kord ja kormaldab wiibimata selle rikkujad.

§ 73. Hääletamisruumidesse ei lasta: 1) sõjariistus isikuid ja 2) joobnuid.

§ 74. Juhatajal on tarbekorral õigus nõuda komisjoni otjusel sellekohastelt kodaniklistelt ja fäitsemäelistelt wõimudelt politseiametnikkude või fäitsemäesjade kohalefaatmist. Tähendatud politseiametnikud või fäitsemäesjad on tegetwad ainult juhataja juhatusel.

§ 75. Korrariikumise puhul, kui fäi keegi ei paindu komisjoni või selle juhataja määruste alla, võib komisjon otjustada hääletamisruumidesse fäisse tuua politseiametnikke või fäitsemäesjaid.

Hääletamisruumidesse ei või juhataja nõudmijeta fäisse tuua ühtki sõjariistus wõimu.

§ 76. Walimised algawad Riigifogu walimiste peakomitee poolt ja rahwahääletamine Riigifogu juhatusel poolt määratud ajal ja kestawad kolm päewa. Jaoskonna komisjonid peawad awatud olema jedelite wastuwõtmiseks efimese kahe päewa jooksul hommikul kella üheksast kunni õhtul kella üheksani; kolmandal päewal aga hommikul kella üheksast kunni päewal kella kaheeni.

§ 77. Hääleõiguslik kodanik annab oma nimelise tunnistuse jaoskonna komisjoni liikmele, kes



häälediguskliikude kodanikkude nimekirjas ta ilmunise kohta märkuse teeb, ja saab komisjonilt ümbriku valimis- või hääletamisjebeli sissepanemiseks. Rahtluse korral on komisjonil õigus nõuda enne ümbriku väljaandmist häälediguskliikult kodanikult isikutõendust.

**M ä r k u s.** Rääsolewa jeaduse § 21. ettenähtud nimekirjad on valimiste ja rahwahääletamise päewadel jaoskonna komisjonide tarwitada.

§ 78. Ümbriku kättejäämise järele läheb häälediguskliik kodanik eraldatud kohta, kus ta jebeli ümbriku paneb. Tagasi tulles annab ta ümbriku kinnileqbitult jaoskonna komisjoni liikme kätte, kes tema nähes laheb ümbriku kasti.

§ 79. Esimesel kahel päewal pannakse õhtul kell üheksa hääletamisruumide usjed kinni, pärast jeda wõetakse wastu jebeleid ainult neilt kodanikkudelt, kes enne tähendatud aega hääletamisruumidesse ilmunud. Kui jebelite äraandmine lõppenud kuulutab juhataja jebelite wastuwõtmise jeks päewale lõpetatuse ja pitjerib kastide awauwel kinni. Pärast jeda lahtuwad koosolijad ruumist, kus hääletamine sündis, ja see ruum pannakse juhataja korraldusel pitjeriga kinni kinni järgmise päewani ning asetatakse ustele wahid.

§ 80. Kolmandal päewal lõpetatakse kodanikkude sisselastmine hääletamisruumidesse kell kaks päewal, pärast jeda wõetakse wastu jebeleid ainult neilt kodanikkudelt, kes enne tähendatud aega hääletamisruumidesse ilmunud. Kui jebelite äraandmine lõppenud kuulutab juhataja hääletamise lõpenuks ja teeb korralduse hääletamisruumide uste awamiseks.

Selle järele loeb komisjon ümbritud üle, jättes need awamata. Kui ümbrikkude arv kodanikkude arvuga, kelle ilmunise kohta märkus tehtud häälediguskliikude kodanikkude nimekirja, ihte ei lange, tehakse protokollile jellekohane märkus. Pärast jeda awatakse ümbritud ja loetakse ära jebelid, mis igale kandidaatide nimekirjale antud. Samuti loetakse ära rahwahääletamisel hääletamisjebelid, palju neist antud pealkirjaga „poolt“, palju „wastu“.

§ 81. Makswugetaks tunnustatakse valimisjebelid: 1) mis ei wasta §§ 59., 60. ja 66. nõuetele; 2) mis kodaniku poolt alla kirjutatud või milles leiduwad otjekohesed tunnusmärgid, mille järele wõib otjustada, kes walija olnud; 3) mis selgust ei anna, misjuguise nimekirja poolt kodanik on hääletanud; 4) mida ihest rohkemal arvul ümbriku pandud, kui nende siju sama ei ole; on nende siju aga sama, loetakse ainult üks neist makswaks.

§ 82. Makswugetaks tunnustatakse hääletamisjebelid: 1) mis ei wasta §§ 59. ja 60. nõuetele; 2) mis kodaniku poolt alla kirjutatud või milles leiduwad otjekohesed tunnusmärgid, mille järgi wõib otjustada, kes hääletaja olnud; 3) mis selgust ei anna, misjuguise otjuse hääletaja andnud

hääletamiselolewa jeaduse või jeaduseelnõu kohta; 4) mida ihest rohkemal arvul ümbriku pandud, kui nende siju sama ei ole; on nende siju aga sama, loetakse ainult üks neist makswaks.

§ 83. Valimis- ja hääletamisjebelite makswuise küsimus otjustatakse rahtluse korral jaoskonna komisjoni poolt häälteenamusega. Gäälte pooleks jagunemisel annab juhataja hääle ülekaalu.

§ 84. Rõdige jelle kohta, mis jaoskonna komisjonis istungi awamisest kinni lõpuni sünib, tehakse protokoll, kuhu tähendatakse eraldi ules kõik juhataja korraldused, komisjoni otjused kui ka teadaanded, mis tehtud komisjoni ruumides wiibiwate kodanikkude poolt, samuti ka kodanikkude nimed, kes hääletasid jaoskonnas rääsolewa jeaduse § 58. teises lõikes ettenähtud nimeliste tunnistuste põhjal. Edasi tähendatakse protokollis: 1) Riigikogu walimiste korral: a) igale kandidaatide nimekirjale antud jebelite arv, kuhu hulka kuuluwad ka iisfikud kandidaati märkitud jebelid, b) jebelite arv, mida saanud nimekirja piirides äramärgitud iisfikud kandidaadid, c) jebelite arv, mida saanud iga kandidaatide nimekiri ilma iisfikut kandidaati märkimata, d) makswugetaks tunnustatud jebelite arv ihes makswugetaks tunnustamise põhjuse äratähendamise; 2) rahwahääletamise korral: a) „poolt“ pealkirja ja „wastu“ pealkirja kandwate jebelite arv, ning b) makswugetaks tunnustatud jebelite arv ihes makswugetaks tunnustamise põhjuse äratähendamise.

Protokollile kirjutawad alla juhataja, komisjoni liikmed ja kõik koosolijad, kes jeda soowiwad.

§ 85. Jaoskonna komisjoni protokoll saadetakse ringkonna komiteele. Protokollile liitakse juurde eraldi pakides: 1) komisjoni poolt makswaks-tunnustatud jebelid; 2) need komisjonis makswaks-tunnustatud jebelid, mille makswuise wastu mõni komisjoni liige on waielnud; 3) jebelid, mis komisjon tema iisfikute liikmete awamise wastu makswugetaks tunnustanud ja 4) komisjoni poolt ihel hääle makswugetaks-tunnustatud jebelid.

§ 86. Ringkonna komitee määrab jaoskonna komisjoni protokollide ja jellele juurdelisatud jebelite läbiwaatamise järele lõpulikult kindlaks iga jaoskonna kui ka kogu ringkonna kohta: 1) Riigikogu walimiste korral: a) makswate jebelite iildarwu; b) igale kandidaatide nimekirjale antud jebelite arwu, kuhu hulka kuuluwad ka iisfikud kandidaati märkitud jebelid; c) jebelite arwu, mida saanud nimekirja piirides märgitud iisfikud kandidaadid; d) jebelite arwu, mida saanud iga kandidaatide nimekiri ilma iisfikut kandidaati märkimata; 2) rahwahääletamise korral: a) makswate jebelite iildarwu; b) pealkirjaga „poolt“ ja pealkirjaga „wastu“ antud jebelite arwu.

§ 87. Ringkonna komitee istungite protokoll, mille komitee liikmed oma allkirjadega kinnitawad, jaadetakse ihes jaoskonna protokollidega ja kõigi



walimis- ning hääletamissedelitega wastawalt kas Riigifogu walimiste peakomiteele või Riigifogu juhatajale, kusjuures eraldi pakkidena juurde lisatakse käesolewa seaduse § 85. p.p. 2.—4. tähendatud fedelid.

§ 88. Ringkonna komiteede istungid, kus jaoskonna komisjonide protokollid läbi waadatakse ja antud fedelid üle loetakse, on awalikud.

§ 89. Kui walimised määratud tähtajal korda ei lähe ühes või mitmes jaoskonnas ning kui selle tagajärjel üldine walimistest osawõtmata jäänud käesolewa seaduse § 21. ettenähtud nimekirjadesse wõetud hääleõiguslikkude kodanikkude arv neis jaoskondades moodustab mitte wähem kui ühe kinnendiku fogu § 21. ettenähtud hääleõiguslikkude kodanikkude üldarwust wabariigis, määrab Riigifogu walimiste peakomitee neis jaoskondades wiibimata uued walimised. Kui aga sarnane hääleõiguslikkude kodanikkude arv tähendatud jaoskondades tähendatud arwuni ei tõuse, või kui ka teistkordiste walimiste määramisel need korda ei lähe, ei wõta Riigifogu walimiste peakomitee hääle üldisel kofikuwõtmisel arwesse niisuguseid jaoskondi, kus walimised korda ei läinud.

§ 90. Riigifogu walimiste peakomitee teeb ringkonna komiteede istungite protokollide põhjal igale nimekirjade ühendusele (§ 53) antud hääle üldkoffuwõtte.

§ 91. Igale arweseiswõetud nimekirjade ühendusele, samuti ka igale iseseiswale kandidaatide nimekirjale antud hääle arw jagatakse järgimööda arwudega 1, 2, 3, 4 jne.; jagamisel saadud arwudest eraldatakse wälja niimitu kõige suuremat arwu, kuipalju walitakse Riigifogu liikmeid; need arwud seatakse ritta wähenewas järjekorras. Wiimane tähendatud arwudest on walimise jagaja.

Iga nimekirjade ühenduse, samuti ka iseseiswa nimekirja peale langew Riigifogu liikmete kohtade arw määratakse ära nii nimekirjade ühendusele, kui ka iseseiswale kandidaatide nimekirjale antud hääle arwu walimise jagajaga jagamise kaudu.

Kui niisugusel Riigifogu liikmete kohtade jaotamisel nimekirjade ühenduste või iseseiswate kandidaatide nimekirjade keskel wiimane koht mitme ühenduse või iseseiswa kandidaatide nimekirjale langeb, siis antakse eesõigus sellele ühendusele või nimekirjale, millele kõige rohkem hääli antud. Ühesuguse häälearwu juures otustatakse küsimus liisuga.

§ 92. Pärast eelmise (§ 91) paragrahwi korras arwestamist wõetakse Riigifogu liikmete kohtade jaotamisel arwesse ainult need iseseiswad kandidaatide nimekirjad ja nimekirjade ühendused, mis saanud vähemalt kaks Riigifogu liikme kohta. Wähem kohti saanud iseseiswad kandidaatide nimekirjad ja nimekirjade ühendused langewad ära Riigifogu liikmete kohtade lõpuliikul jaotamisel ja neid ei wõeta enam arwesse käesolewa seaduse § 93. teises lõikes ettenähtud korral.

Pärast eelmises lõikes ettenähtud talitamist jaotatakse lõpuliikul Riigifogu liikmete kohad käesolewa seaduse §§ 91., 93. ja järgmiste korras.

§ 93. Kui mõne iseseiswa kandidaatide nimekirja kohta rohkem Riigifogu liikmete kohti langeb, kui selles nimekirjas kandidaate on üles tähendatud, siis jaotatakse ülejäänud Riigifogu liikmete kohad § 91. korras kõigi arweseiswõetud nimekirjade ühenduste ja iseseiswate kandidaatide nimekirjade wahel.

Samas korras talitatakse ka siis, kui hiljem iseseiswas kandidaatide nimekirjas ei leidu kandidaate wabanenud Riigifogu liikmete kohtade täitmiseks.

§ 94. Igale ühenduse nimekirjale antud hääle arw jagatakse järgimööda arwudega 1, 2, 3, 4 jne.; jagamisel saadud arwudest eraldatakse wälja niimitu kõige suuremat arwu, kuipalju nimekirjade ühendusele lõpuliikul jagamisel langenud Riigifogu liikmete kohti § 91. järgi; need arwud seatakse ritta wähenewas järjekorras. Wiimane tähendatud arwudest on ühenduse jagaja.

Riigifogu liikmete kohtade arwu igale ühenduse liitunud kandidaatide nimekirjale määratakse nimekirjale antud hääle arwu ühenduse jagajaga jagamise kaudu.

§ 95. Kandidaatide arwu puudumisel mõnes nimekirjade ühenduses kuuluwat kandidaatide nimekirjas jaotatakse ülejäänud Riigifogu liikmete kohad § 94. korras teiste samasse ühenduses kuuluwate kandidaatide nimekirjade wahel.

Zuhumisel, kui wabanenud Riigifogu liikmete kohtade täitmiseks üheski nimekirjade ühenduses kuuluwat kandidaatide nimekirjas enam kandidaate üle ei jäänud, jaotatakse wabanenud Riigifogu liikmete kohad kõigi teiste § 92. korras arweseiswõetud ühenduste ja iseseiswate nimekirjade wahel § 91. ja järgmiste korras.

§ 96. Kandidaatide nimekirja piirides tunnustatakse Riigifogu liikmeks walituks kõigepealt need kandidaadid, kes on saanud vähemalt niipalju nimelisi hääli, kui suur on walimise jagaja (§ 91.).

§ 97. On kandidaatide nimekiri saanud rohkem Riigifogu liikmete kohti, kui eelmises (§ 96) paragrahwis ettenähtud wäljaarwamine määrab, jaotatakse ülejäänud Riigifogu liikmete kohad veel mitte walituks tunnustatud kandidaatide wahel järgmiselt: nimekirjale ilma ükshilut kandidaati märkimata antud hääle arwust arwatakse nimekirjas seisumise järjekorras esimesele, teisele, kolmandale jne. kandidaadile temale antud nimeliste hääle arwu juurde, kui tal neid ei ole, siis tema nimele, niipalju hääli, et walimise jagaja täis saab. Ei tee ükshilut kandidaati tähendamata antud hääle arwu ülejääk ka nimekirjas järgnewa kandidaadi nimeliste häältega koos walimise jagajat wälja, arwatakse ülejääk nimelisteks häälteks nimekirjas seisumise järjekorras esimesele kandidaadile, keda



weel ei ole walitufs loetud ja arwatakse walitufs jee kandidaat, kellel sellega on kõige rohkem nimelisi hääli, kusjuures ühejuuruse hääle arwu juures annab nimekirja järjekord eesõiguse.

§ 98. Ei ole nimelisi hääli aga üldse antud, loetakse kandidaadid walitufs nimekirja järjekorras.

Ei ole üksikut kandidaati tähendamata hääli üldse antud, loetakse kandidaadid walitufs nende nimeliste hääle arwu suuruse järjekorras.

§ 99. On üks ja sama isik mitmes ringkonnas kandidaatide nimekirja wõetud ja mitmes ringkonnas walitufs tunnustatud, arwatakse tema nimelised hääled pärast käesolewa seaduse § 52. korras talitamist teistes ringkondades nimekirjale üksikut kandidaati tähendamata häälena.

§ 100. Pärast walimiste tagajärgede kokkuvõtmist ja edasikaebe tähtaegade möödumist või edasikaebete tagajärjeta jätmist (§ 11) seab Riigikogu walimiste peakomitee Riigikogu liikmeks walitud isikute nimekirja kokku ja avaldab selle „Riigi Teatajas“.

§ 101. Uue Riigikogu liikmete nimekirja avaldamisega „Riigi Teatajas“ loetakse uue Riigikogu wolitused tekkimiseks ja endise Riigikogu wolitused lõppemiseks.

Endise Riigikogu juhatuse wolitused kehtewad kunni uue Riigikogu esimehe walimiseni.

Riigikogu walimiste peakomitee wolitused lõpewad uue Riigikogu juhatuse walimisega.

§ 102. Endise Riigikogu esimehe puudumisel täidab tema ülesannet põhiseaduse § 43. ettenähtud juhtumisel tema asemil.

§ 103. Kui Riigikogu liige lahkeb Riigikogust põhiseaduse § 40. korras või jellel põhjusel, et ta ei olnud Riigikogu walimiste ajal hääleõiguslik, siis astub tema asemele kandidaat sellest nimekirjast, mille järgi lahkuja Riigikogu liige oli walitud. Lahkumu asendamisil talitab Riigikogu juhatus käesolewa seaduse §§ 95.—98. korras.

9. Süüteod Riigikogu walimiste, rahwaalgatamise ja rahwahääletamise wastu.

§ 104. Süüdlast avalikult ülespandud walimiste või rahwahääletamise üleskutsete, teadaannete või nimekirjade omawolilises mahawõtmises, fätsirebimises, finkifatimises või muutmises või fihutustööd tegewa organifatfiooni päralt olewa firjanduse häwitamises või rikkumises, karistatakse arestiga või rahatrahwiga mitte üle wiiekümmetuhande marga.

§ 105. Süüdlast jelles, et tema kandidaatide nimekirjade esitamise filmapilgust kunni Riigikogu walimiste lõpuni teadwalt avaldas waleteateid, mis kandidaadi isikusse või tema eraelusse puutuwad, või jelle organifatfiooni wastu on fihitud, kelle nimekirjas kandidaat esitatud, ja millel otstarbekas on nende usalduse hävitamine, jeda karistatakse wangistusega mitte üle kuue kuu.

§ 106. Süüdlast hääleõigusliku kodaniku rahwaalgatamise, rahwahääletamise või Riigikogu walimise õiguje waba teostamise tatistamises wägivallega isiku kallal, karistatawa ähwardusega, wõimu kuritarwitusega või majandusliku ärarippumuse kaudu, karistatakse parandusmajaga mitte üle kolme aasta.

Katse on karistatam.

§ 107. Süüdlast pettuse abil hääleõigusliku kodaniku faldutamises rahwaalgatamisel, rahwahääletamisel või Riigikogu walimistel hääletada või walida oma õige tahtmise wastu või tühielt, karistatakse wangimajaga.

§ 108. Süüdlast hääleõiguslikule kodanikule või tema perekonnaliikmele ainelise või isikliku taju pakkumises, lubamises või andmises mõjuawaldamiseks rahwaalgatamisest, rahwahääletamisest või Riigikogu walimistest keelduda või teatawal wiisil neist oja wõtta, karistatakse wangimajaga.

Sama karistuse alla langeb süüdlane käesolewas paragrahwis tähendatud taju wastuwõtmises, kui ta on hääleõiguslik kodanik.

§ 109. Süüdlast rahwaalgatamise, rahwahääletamise või Riigikogu walimiste seaduspärase fihutustöö tatistamises wägivallega isiku kallal, karistatawa ähwardusega, wõimu kuritarwitusega või majandusliku ärarippumuse kaudu, karistatakse wangimajaga või arestiga.

§ 110. Süüdlast rahwaalgatamise, rahwahääletamise või Riigikogu walimiste korraldamise või läbiwiimise tatistamises wägivallega isiku kallal, karistatawa ähwardusega või wõimu kuritarwitusega, karistatakse parandusmajaga mitte üle kolme aasta.

Katse on karistatam.

Kui sama tegu mitme sõjariistus isiku poolt forda faadeti, karistatakse süüdlast sunnitööga mitte üle kuue aasta.

§ 111. Süüdlast forduwalt või wale nime all rahwaalgatamisest, rahwahääletamisest või Riigikogu walimistest osawõtmises või muul wiisil rahwaalgatamise, rahwahääletamise või Riigikogu walimiste moonutamises, karistatakse parandusmajaga mitte üle kolme aasta.

§ 112. Süüdistust võib tõsta süüdlaste wastu käesolewa peatükis §§ 104.—111. ettenähtud süütegudes kuue kuu jookfjal pärast Riigikogu walimiste või rahwahääletamise esimest päewa.

§ 113. Käesolewas peatükis tähendatud süütegude asjus tuleb fäsitada U. R. S. üldosa.

10. Riigikogu walimiste ja rahwahääletamise fulud.

§ 114. Hääleõiguslikkudele kodanikkudele, kes walimistest või hääletamisest oja wõtawad, ei anta taju ei aja fulutamise eest, ei ülespidamise wäljaminekuteks ega fõidukuludeks.



§ 115. Hääleõigusliffude kodanikkude nimekirjade pidamise kulud kannavad käesoleva seaduse § 21. ettenähtud asutused.

§ 116. Jaoskonna komisjonide ja ringkonna komiteede asjaajamise kuludeks antakse Riigikogu juhatusel otsusel erisummad iga-aastaselt riigi eelarves Riigikogu valimisteks ja rahvahääletamiseks määratud krediitide arvel.

§ 117. Ringkonna komiteede ja jaoskonna komisjonide liikmetele võib tasu määrata vastavate maakonna, linna, alevi või walla asutuste poolt nende jellekohastest summadest.

Märkus. Käesoleva paragrahvi määrused ei ole maksvad §§ 14. ja 17. ettenähtud isikute kohta.

§ 118. Ringkonna komiteele tarvitada antavate ruumide kütmise ja valgustamise kulud maakonna ringkondades kannab maakond ja jelle

piirides asuvad linnad, Võru-Walga-Petseri ringkonnas viimased maakonnad ja nende piirides asuvad linnad proportsionaalselt nende hääleõigusliffude kodanikkude arvule. Tallinna ringkonnas kannab need kulud Tallinna linn.

Samad kulud jaoskonna komisjonide tarvidusteks kannavad käesoleva seaduse § 21. ettenähtud asutused.

§ 119. Käesoleva seaduse maksimaalkamijega faotavad maksused: a) Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise õiguse seadus („Riigi Teataja“ nr. 105/106 — 1920. a.); b) Riigikogu kodukorra § 46<sup>a</sup> teine lõige („Riigi Teataja“ nr. 159 — 1922. a.) ja c) riigikorra kaitseseaduse („Riigi Teataja“ nr. 29/30 — 1925. a.) II osa.

§ 120. Käesolev seadus astub jõusse tema väljakulutamisega „Riigi Teatajas“.

Riia § 29. juurde.

### Rahvaalgatamise nõudmine.

Meie, allakirjutajad hääleõiguslikud Eesti wabariigi kodanikud, nõuame Riigikogu valimise rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse §§ 28. ja 31. põhjal, et Riigikogu juhatus korralduse teeks hääleõigusliffude kodanikkude allkirjade kogumiseks, kes ühinevad nõudmisega maksma panna põhiseaduse § 31. korras seadus, mis eelnõuna avaldatud „Riigi Teataja“ nr. .... lihas, „

19 .. a. pealkirja all: „

Riigikogu juhatusel oma esitajana wolitame asju ajama

felle elukoht on

(Estitaja perekonna- ja eesnimi.)

| Säritorra nr. nr. | Nõudjate perekonna-, ees- ja isanimi. | Wanus. | Kus hääleõigusliffude kodanikkude nimekirjas. | Elukoht. | Allfiri. |
|-------------------|---------------------------------------|--------|-----------------------------------------------|----------|----------|
|                   |                                       |        |                                               |          |          |

linna-alewi-walla-walitus tunnustab, et käesolevale rahvaalgatamise nõudmisele oma käega alla on kirjutanud nimestikus tähendatud kodanikud, kes hääleõigusliffude kodanikkude nimekirjas on. linna-alewi-walla

Linnapea  
alewi-walla-wanem } (Allfiri.)  
Sekretäär (allfiri.)



Lisä § 41. juurde.

(Kandidaatide nimekirja nimetus.)

Kandidaatide nimekirja Riigikogu valimistel 19..... aastal ..... valimisringkonnas.

| Särljortu<br>nr. nr. | Kandidaatide perefonna- ja eesnimi. | Wanus. | Elukoht. |
|----------------------|-------------------------------------|--------|----------|
| 1.                   |                                     |        |          |
| 2.                   |                                     |        |          |
| 3.                   |                                     |        |          |
| 4.                   |                                     |        |          |
| 5.                   |                                     |        |          |
| 6.                   |                                     |        |          |
| 7.                   |                                     |        |          |
| 19.                  |                                     |        |          |
| 20.                  |                                     |        |          |

Käesolew nimekirja (Kui liitub, siis kirjutada: liitub.) jamanimeliste kandidaatide nimekirjadega  
fogu wabariigis nimekirjade ühenduseks.

Käesolewa nimekirja esitajaks määrame:

(Perefonna- ja eesnimi.) , selle elukoht on

Riigikogu valimiste peakomiteesse määrame meie oma nimekirjade ühenduse esitajaks

(Perefonna- ja eesnimi.) , selle elukoht on



Käesolewat kandidaatide nimekirja toetame meie, allakirjutajad, hääleõiguslikud Eesti waba-  
riigi kodanikud:

| Kirjeldus<br>nr. nr. | Soowitajate perekonna-, ees- ja isanimi. | Vanus. | Kus hääleõiguslik-<br>kude kodanikkude<br>nimekirjas. | Elukoht. | Allkiri. |
|----------------------|------------------------------------------|--------|-------------------------------------------------------|----------|----------|
| 1.                   |                                          |        |                                                       |          |          |
| 2.                   |                                          |        |                                                       |          |          |
| 3.                   |                                          |        |                                                       |          |          |
| 4.                   |                                          |        |                                                       |          |          |
| 5.                   |                                          |        |                                                       |          |          |
| (6.)                 |                                          |        |                                                       |          |          |
| (7.)                 |                                          |        |                                                       |          |          |
| (8.)                 |                                          |        |                                                       |          |          |

linna-  
alewi-  
walla-  
valitsuse nimel tõestan, et käesolewale kandidaatide nimekirjale  
soowitajatena oma käega alla on kirjutanud: 1) (Soowitaja perekonna-, ees- ja isanimi.)

2) , 3)  
4) , 5)

ja et nad linna-  
alewi-  
walla-  
hääleõiguslikkude kodanikkude nimekirjas seisawad.

(Kittjat.)

(Tõestaja allkiri.)

Lisa § 43. juurde.

Riigikogu walimiste peakomiteele.

Teadustan teega, et mina (kandidaadi perekonnanimi, ees- ja isanimi)

aastat wana, kes elan

nõus olen Riigikogu walimistel 19 aastal kandideerima (kandidaatide nimekirja nimetus)  
kandidaatide nimekirja järele

walimisringkonnas.

(koht)

(kuupäew)

19 aastal.

(Kandidaadi isiklik allkiri).

Allkirjale alla kirjutanud

Riigikogu esimees A. Rei.

Abisekretäär J. Piiskar.



## II.

Wabariigi Walitsuse poolt 18. weebruaril 1926 a. vastu võetud

**Põllumajapidamise keskmised tulunormid 1926 maksuaasta kohta.**

Tulu arvatakse (Tulumaksuseaduse § 41 tähend. 4):

- a) Harju-, Viru-, Järva- ja Läänemaal 1.600 marka iga adrafajandiku pealt;
- b) Tartu-, Võru-, Viljandi- ja Pärnumaal ning Valga ja Wolmari maakondade küljest Eesti Wabariigi külge liidetud valdades:

1. hinnatud maade puhtasisjetuleku-rubla pealt 650 marka (iga puhtafajurubla pealt);
2. hindamata maade (Greeka-õiguse juurde ja Valga linnamaade n. n. Patrimonial-gebiel) tarbe- ja metsamaa iga tiinu pealt 1.650 marka;

d) Saaremaal:

1. iga rewisjonirubla pealt 1.850 marka;
2. iga obrotirubla pealt 750 marka;
3. hindamata maade tarbe- ja metsamaa iga tiinu pealt 700 marka;

e) Petseri maakonnas 1.600 marka tarbe- ja metsamaa iga tiinu pealt;

g) Narowatagustes valdades 1.600 marka tarbe- ja metsamaa iga tiinu pealt.

Munikkude põllumajapidamisest saadud tulude kindlastegemisel alandatakse käesolevad normid 25% võrra.

Kui maksukohuslane või tema perekonnaliikmed põllumajapidamise tööst isiklikult osa võtavad või neid töid isiklikult juhatavad, mistõttu majapidamises vähem võõrast tööjõudu tarvitatakse, siis kõrgendatakse tulumaksukomiteed käesolevaid norme kuni 100%, kuid mitte üle 50.000 marga.

Jaoskonna tulumaksukomiteed kui ka tulumaksu-peakomitee võivad käesolevaid norme alandada kuni 50%-ni, kui selgub, et maavärtus hindamiseiikjustele enam ei vasta vaid on vähenenud, või jällegi majandusaastal põllumajanduse alal olnud õnnetusjuhtumiste tõttu käesolevad keskmised normid liig kõrged.

Riigivanem J. Teemant.

Rahaminister Leo Sepp.

Riigisekretär A. Terras.

Wabariigi Walitsuse poolt 17. weebruaril 1926 a. vastu võetud

**Määrus weotariif nr. 17 muutmise kohta.**

Wabariigi Walitsuse poolt 14. septembril 1921 a. finnitatud weotariif nr. 17 („R. L.“ nr. 84/85, täiendused ja muudatused „R. L.“ nr. 123 —

1922 a. ja nr. 150 — 1923 a.) § 1 muudetakse järgmiselt:

§ 1.

Reisijate bagaaži weo hinna normid.

1. Reisija bagaaži weo eest võetakse weomaksu iga 5 flg. ja iga kilomeetri pealt:
 

|                 |                                                                                                              |
|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 kuni 100 flm. | iga flm. pealt mk. 0,20                                                                                      |
| 101 „ 200 „     | lisatakse 100 flm. eest võetavale maksule j. o. mk. 20.— juurde iga flm. pealt, mis üle saja, mk. 0,16.      |
| üle 200 „       | lisatakse 200 flm. eest võetavale maksule j. o. mk. 36.— juurde iga flm. pealt, mis üle kahe saja, mk. 0,13. |
2. Ühheistmelise jalgratta, mis lahtiselt weetakse, koera või kassi weo eest võetakse weomaksu nagu 15 flg. bagaaži weo eest.

Märkus 1. Koerad peavad nende omanikkude poolt olema varustatud kaelarimadega ja juurforwidega. Kassiid weetakse fastides ehk kormides.

Ühest rongist teise ümberistumise korral peab omanik koera ühest bagaažiwagunist teise wiima.

Märkus 2. Koerad ja kassid võivad ülaltähendatud maksu eest reisi jaga ühes wagunis olla, kui teised reisijad jelle vastu ei protesteerid. Kui keegi reisijatest nõudmise avaldab, et koerad või kassid reisijatewagunist bagaažiwagunisse üle wiidaks, siis peab jeda nõudmist esimeses jaamas, kus rong vähemalt 3 minutit peatab, täidetama.

Wagunismagunisse ei ole lubatud koeri ega kasse kaasa võtta.

3. Kaheistmelise siisepakkimata jalgratta weo eest võetakse weomaksu nagu 25 flg. bagaaži weo eest.
4. Kolmeistmelise siisepakkimata jalgratta või ühheistmelise abimootoriga jalgratta weo eest võetakse weomaksu nagu 50 flg. bagaaži weo eest.
5. Kõrviwita mootorjalgratta weo eest võetakse weomaksu nagu 100 flg. bagaaži weo eest.
6. Kõrwiwiga mootorjalgratta weo eest võetakse weomaksu nagu 250 flg. bagaažiwao eest.

Jalgrataste wastuwõtmisel peab bagaažikwiitungis ära tähendamata jalgratta number; kui politsei-numbrit ei ole, siis wabrika-number.

Kui jalgrattal on wigastused, siis tehakse selle kohta kwiitungis märkus, mille saatja oma allkirjaga peab finnitama.



7. Bagaaõhivao-rahha wäljaarwamiisel sijemaa-  
lises ühenduses loetakse iga alatud 5 flg.  
terweks 5 kilogrammiks. Wälisriikide ühen-  
duses loetakse iga alatud 10 flg. ter-  
weks 10 kilogrammiks.

Kaugus alla 7 flm. wõetakse arwesse  
kuni 7 flm., weomafju lõpujumiad wõetakse  
täiendawalt terwete markadenti. Weomafju  
alamäär ühe kwiitungi järele on mk. 10.—

Räesolew määrus hakkab maksma 1.  
märtsist 1926 a.

Riigivanem J. Leemant.

Teedeminister D. Amberg.

Riigisekretär R. Terras.

#### Rahaministri määrus.

Tulumafju seaduse § 41 ette nähtud tuluteate-  
lehtede (deklaratsioonide) andmise wiimajeks täht-  
ajaks 1926 aasta tulumafju asjus määratakse maa-  
pidajatele 1. weebruari ajemel 1. aprill j. a.

M l u s: Tulumafju seaduse § 93.

22. weebruaril 1926 a. Nr. 473/B.

Rahaministri eest A. Tombach.

Õtjekooste makjude peawalitsuse  
juhataja E. Wilken.

#### Tariifinõukogu otsus 12.-detsembrist 1925 a. weo- tariif nr. 15 muutmise kohta.

(Prot. nr. 99/150 p. 2.)

M l u s: Tariifinõukogu seadus „R. T.“ nr. 106  
— 1923 a.

Wabariigi Walitsuse poolt 14. sept. 1921 a.  
finnitatud weotariif nr. 15 („R. T.“ nr. 84/85  
— 1921 a.) muudetakse järgmiselt:

§ 10 kustutatakse maha wiimane lause ja  
jelle ajemele kirjutatakse uus lause järgmiselt:  
„Ilma illemaltähendatud märkujeta loetakse pilet  
maksuwjetuks ja reisiijalt wõetakse trahwi ja jõi-  
duraha käesolewas tariifis § 17 ette nähtud  
korras.“

§ 15 lõpus kustutatakse maha sõnad „wastafel  
korral talitatakse ü. r. j. § 26 põhjal“ ja jelle  
ajemele kirjutatakse uus lause järgmiselt: „Reisiija,  
feda leitakse omawoliliselt sõitmast alama klassi  
piletiga kõrgema klassi wagunis, maksab trahwi  
100 marka ja klasside piletihinna waheraha, ar-  
wates pileti wäljaandmise jaamast kuni lähema  
jaamani pärast kõrgemas klassis sõitmise awali-  
kustulekut.“

§ 16 teksti ühes jelle juures olewa märkusega  
kustutatakse maha ja jelle ajemele kirjutatakse  
uus tekst järgmise siuga:

„Reisiija, kes rongile ilmub pärast piletikasja  
finnipanemist, peab wõtma enne ärasõitu jaama-

korrapidajalt hiljaksjäämise tunnistuse. Selle  
tunnistuse peab reisiija esitama esimejel jaama-  
wahel rongijuhile wõi konduktorile, kes temalt  
sisse nõuab sõiduraha 15 flm. kauguse eest ühes  
25-margalise lijamafjuga, mille üle kwiitung an-  
takse, mis temale annab õiguse sõita järgmise  
peatustariifijaamani.

Märkus. Kui reisiijal ei peaks järgmi-  
ses tariifijaamas rongi wahese peatuse ehk  
üldse rongi mittepeatamise tõttu võimalif  
olema piletit osta, siis tuleb edasiõidu eest  
kuni jaamani, kus rongi peatuse wältus  
wõimaldab piletit osta, sõiduraha kwiitungi  
järele sisse nõuda.“

§ 17 teksti kustutatakse maha ja ajemele kirju-  
takse uus järgmine tekst:

„1. Kui reisiija leitakse rongis ilma piletitä  
ehk maksuwjeta piletiga, siis nõutakse temalt ü.  
r. j. § 23 põhjal piletihiinaks kuni järgmise pea-  
tustariifijaamani sõiduraha 15 flm. eest ja trahwi  
100 marka, mille üle reisiijale kwiitung wälja  
antakse.“

2. Kui üle 10 aasta wanune reisiija leitakse  
rongil lapsepiletiga, siis nõutakse temalt trahwi  
100 marka ja pileti waheraha arwates pileti wäl-  
jaandajaamast kuni lähema jaamani pärast mitte-  
wastawa piletiga sõitmise awalikustulemist.

3. Kui kaubarongis leitakse piletitä reisiija,  
siis antakse niiigugune kohalikule politseile, kui  
kahtlane iij, iijä findlastegemijeks ja peale  
jelle nõutakse temalt trahwi ja sõiduraha käes-  
olewa paragr. pft. 1 järgi.

Märkus. Käesolewa paragr. kohta on  
maksew ka § 16 juures olew märkus.“

Sama tariifi lisas I kustutatakse maha wälja-  
wõttena avaldatud ü. r. j. §§ 23, 25 ja 26 teksti  
ühes nende juurde kuuluwate märkustega ja aje-  
mele kirjutatakse järgmine lause: „Üldise raud-  
teeseaduse §§ 23, 24 ja 25 on wälja kuulutatud  
„Riigi Teatajas“ nr. 183/184 — 1925 a.“

Tariifinõukogu eesistuja

teedeministri abi k. t. Walter Rosenthal.

Asjaajaja M. Remma.

### III.

#### Riigifogu juhatus teadaanne muudatuste kohta Riigifogu juhatuses koosseisus.

Riigifogu juhatuselt astus ära 18. weebruaril  
1926 a.: II abiesimees Johannes Zimman.

Riigifogu walis oma koosseisul 19. weebruaril  
1926 a.: II abiesimeheks Mihkel Suhtam'i.

Riigifogu esimees M. Reie.

Sekretäär J. Solberg.